

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Π.Μ.Σ.: ΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ: 2020-2021

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

της

Σοφίας Ι. Εμφιετζόγλου

Α.Μ.: 7340010220004

«Ορισμός και αντικατάσταση δικαστικού συμπαραστάτη και μελών εποπτικού συμβουλίου»

Επιβλέποντες:

- α) Π. Νικολόπουλος
- β) Χ. Σταμπέλου
- γ) Ι. Κονδύλη

Αθήνα, 2021

Copyright © Σοφία Ι. Εμφιετζόγλου, 2021

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους επιβλέποντες Καθηγητές της διπλωματικής μου εργασίας κ. Π. Νικολόπουλο, κ. Ι. Κονδύλη και την κ. Χ. Σταμπέλου για τις κατευθύνσεις και τη βοήθεια που μου παρείχαν όσον αφορά τη συγγραφή της εργασίας αλλά και για τις πολύτιμες γνώσεις με τις οποίες με εφοδίασαν κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών μου.

Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου και τα υπόλοιπα κοντινά μου πρόσωπα ως ελάχιστο δείγμα ευγνωμοσύνης, για την ηθική αλλά και πνευματική συμπαράσταση που μου προσέφεραν καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

<u>ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ</u>	5
<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ</u>	6
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ : Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ</u>	8
<u>I. ΕΝΝΟΙΑ- ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ</u>	8
<u>II. ΠΟΙΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΥΠΟΒΑΛΛΟΝΤΑΙ ΣΕ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ</u>	9
<u>III. ΠΟΙΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΙΝΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ</u>	11
i. Ο σύζυγος	13
ii. Οι γονείς	14
iii. Τα τέκνα	14
iv. Ο εισαγγελέας	14
v. Αυτεπάγγελτη δράση του δικαστηρίου	15
<u>IV. ΜΟΡΦΕΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΝΝΟΜΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ</u>	15
i. Εισαγωγικά	15
ii. Πλήρης στερητική δικαστική συμπαράσταση	16
iii. Πλήρης επικουρική δικαστική συμπαράσταση	17
iv. Μερική στερητική δικαστική συμπαράσταση	18
v. Μερική επικουρική δικαστική συμπαράσταση	18
vi. Συνδυασμός μορφών δικαστικής συμπαράστασης	19
<u>V. ΑΡΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ</u>	20
i. Γενικά	20
ii. Άρση της δικαστικής συμπαράστασης- Προϋποθέσεις	20
iii. Νομιμοποιούμενα πρόσωπα- Διαδικασία	20
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ : ΠΡΟΣΩΠΟ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ- ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΟΡΙΣΜΟΥ - ΠΑΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ</u>	22
<u>I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ</u>	22
<u>II. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ</u>	23
<u>III. ΑΜΟΙΒΗ- ΔΑΠΑΝΕΣ</u>	24
<u>IV. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ- ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ</u>	24
i. Επιβαλλόμενες πράξεις	24
ii. Απαγορευμένες πράξεις	25
iii. Πράξεις άνευ διατυπώσεων	25
iv. Πράξεις υπό διατυπώσεις	25
<u>V. ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ</u>	25
<u>VI. Η ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΣΥΝΕΚΤΙΜΩΝΤΑΙ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ</u>	26

<u>VII. ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΟΥ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ</u>	26
<u>VIII. ΠΑΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ</u>	28
<u>IX. ΚΩΛΥΜΑΤΑ ΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΕΞΕΥΡΕΣΗΣ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ</u>	31
<u>X. ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ</u>	33
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ : ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗΣ</u>	34
<u>I. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ</u>	34
<u>II. ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ</u>	35
<u>III. ΕΥΡΟΣ ΕΞΟΥΣΙΩΝ ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ</u>	35
<u>IV. ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ</u>	36
<u>V. ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΑ</u>	37
<u>VI. ΕΙΔΙΚΟΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗΣ</u>	38
<u>VII. ΛΗΞΗ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ</u>	38
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄: ΤΟ ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ</u>	39
<u>I. ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ</u>	39
<u>II. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΠΙ ΣΤΕΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ</u>	40
<u>III. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΠΟΠΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ- Η ΘΗΤΕΙΑ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ- ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ</u>	41
<u>ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ</u>	43
<u>ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	45
<u>ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ</u>	46

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΚ: Αστικός Κώδικας
ΑΠ: Αρειος Πάγος
Αρ. : αριθμός
Άρθρ. : άρθρο
Βλ.: βλέπε
Εδ. : εδάφιο
ΕλλΔνη: Ελληνική Δικαιοσύνη (περιοδικό)
Επ.: επόμενα
Εφ: Εφετείο
ΚΝοΒ: Κώδικας Νομικού Βήματος (περιοδικό)
ΚΠολΔ: Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
Λ.χ. : λόγου χάρη
ΜΠρ: Μονομελές Πρωτοδικείο (απόφαση)
Ν.: νόμος
ΝοΒ: Νομικό Βήμα (περιοδικό)
Ν.δ. : νομοθετικό διάταγμα
ΟΛΑΠ: Ολομέλεια Αρείου Πάγου
Ο.π.: όπου παραπάνω
Παρ.: παράγραφος
ΠΠρ: Πολυμελές Πρωτοδικείο (απόφαση)
Π.χ.: παραδείγματος χάριν
Σελ.: σελίδα
Υποσημ: υποσημείωση
ΧρΙΔ: Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ- ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Τι συμβαίνει όταν ένα άτομο αδυνατεί να μεριμνήσει για τις προσωπικές του υποθέσεις είτε κατά κύριο λόγο εξαιτίας κάποιας ψυχικής διαταραχής είτε εξαιτίας κάποιας σωματικής αναπηρίας, τοξικομανίας ή αλκοολισμού?

Ο νομοθέτης έχει προβλέψει το θεσμό της δικαστικής συμπάρστασης στον Αστικό Κώδικα ως ένα μέσο προστασίας των φυσικών προσώπων τα οποία είτε εξαιτίας κάποιας πάθησης είτε λόγω κάποιας νοσηρής εξάρτησης αδυνατούν να προβούν στην άσκηση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών τους ως ενεργοί πολίτες. Οι ψυχικά πάσχοντες έχουν μεταφερθεί πλέον από τα ιδρύματα και την απομόνωση μέσα στην κοινότητα και απώτερος σκοπός της θεραπείας τους είναι η διατήρηση και η ενίσχυση της θέσης τους μέσα στον κοινωνικό ιστό σύμφωνα με τις αρχές της αποασυλοποίησης¹.

Ο προστατευτικός χαρακτήρας του θεσμού της δικαστικής συμπάρστασης αποβλέπει στην προστασία του δικαστικού συμπαραστατούμενου, ο οποίος δεν διαθέτει κατά κανόνα την απαιτούμενη διανοητική διαύγεια ώστε να δεσμεύεται νομικά από τις ενέργειές του².

Ο ανωτέρω θεσμός ανήκει νομοτεχνικά στο πεδίο του οικογενειακού δικαίου, του οποίου η αναμόρφωση ολοκληρώθηκε με το Ν 2447/1996. Ειδικότερα, με το Ν 2447/1996 εισήχθη ο θεσμός της δικαστικής συμπάρστασης με την νομοτεχνική ενοποίηση των θεσμών της δικαστικής απαγόρευσης και της δικαστικής αντίληψης του προ ισχύσαντος δικαίου³. Ωστόσο, στην πράξη το ισχύον θεσμικό πλαίσιο παραμένει στους κόλπους της οικογένειας του προσώπου που τίθεται σε δικαστική συμπάρσταση είτε με την στενή έννοια είτε με την ευρεία έννοια, λόγω του ότι ο δικαστικός συμπαραστάτης καθώς και τα μέλη του εποπτικού συμβουλίου- τα οποία εποπτεύουν το έργο του συμπαραστάτη- στην πλειονότητα των περιπτώσεων διορίζονται από το οικογενειακό ή συγγενικό περιβάλλον του⁴.

Η σύγχρονη ψυχιατρική προτρέπει ειδικούς και συγγενείς να παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια στους εξεταζόμενους προκειμένου να καταλήξουν οι ίδιοι στις δικές τους αποφάσεις, αφού πρώτα τους έχουν εξηγηθεί με τρόπο απλό και κατανοητό τα δεδομένα και η φύση της πράξης. Ακόμη όμως και στην περίπτωση που κάτι τέτοιο δεν είναι δυνατό, η παρέμβαση θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν λιγότερο περιοριστική και σε κάθε περίπτωση να υπηρετεί το συμφέρον τους. Υπό την έννοια αυτή, η πλήρης ανικανότητα ενός προσώπου είναι σπάνια και το ίδιο σπάνιες θα έπρεπε να είναι και οι αποφάσεις για πλήρη και στερητική δικαστική συμπάρσταση⁵.

¹ Π.Αγαλλοπούλου, Χ. Γκότοβου, Ν. Κατηφόρης, Ι. Κατσή, Μ. Μαρκοπούλου, Κ. Παναγόπουλος, Θ. Παπαζήση, Α. Πελλένη- Παπαγεωργίου, Χ. Τσούκα, Κ. Χριστοδούλου, Ζητήματα δικαστικής συμπάρστασης, 2015, σελ. 17 επ.

² Α. Κοτζαμπάση, Εγχειρίδιο Οικογενειακού Δικαίου, 2021, σελ. 327

³ Ι. Καρακώστας, Αστικός Κώδικας ερμηνεία- σχόλια- νομολογία, 2012, σελ. 888 και Α.Σ. Γεωργιάδης, ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ του ΑΣΤΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ, 2013, σελ. 1097

⁴ Α. Γεωργιάδη- Σταθοπούλου Μ., ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΟΜΟΣ VIII ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, 2003, σελ. 835 επ.

⁵ βλ. σχετικά Π.Αγαλλοπούλου, Χ. Γκότοβου, Ν. Κατηφόρης, Ι. Κατσή, Μ. Μαρκοπούλου, Κ. Παναγόπουλος, Θ. Παπαζήση, Α. Πελλένη- Παπαγεωργίου, Χ. Τσούκα, Κ. Χριστοδούλου, ο.π., 2015, σελ. 17 επ. και Ι. Καρακώστας, ο.π., 2012, σελ. 888 επ.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθεί ότι δύο είναι τα καίρια θέματα τα οποία καλείται να κρίνει μια δικαστική απόφαση θέσης του προσώπου σε δικαστική συμπαράσταση. Το πρώτο είναι κατά πόσον συντρέχουν στο πρόσωπό του οι προϋποθέσεις του άρθρου 1666 ΑΚ. Το δεύτερο είναι η εξεύρεση του προσώπου, το οποίο κρίνεται καταλληλότερο προκειμένου να αναλάβει το λειτουργήμα του δικαστικού συμπαραστάτη. Η διαπίστωση των προϋποθέσεων του άρθρου 1666 ΑΚ είναι συνήθως πολύ ευχερέστερη, καθώς στο εν λόγω έργο ο δικαστής δεν αρκείται μόνο σε καταθέσεις μαρτύρων αλλά συνεπικουρείται από πραγματογνώμονα και έχει την ευχέρεια προσωπικής επικοινωνίας με τον πάσχοντα. Εν αντιθέσει, είναι πολύ πιο δυσχερές να διαπιστώσει ποιο πρόσωπο είναι καταλληλότερο ώστε να του ανατεθεί όχι μόνο η διαχείριση της περιουσίας αλλά και ολόκληρης της ζωής ενός άλλου προσώπου, δεδομένου ότι στο δικαστικό συμπαραστάτη ανατίθεται κατ' άρθρο 1680 ΑΚ ακόμη και η επιμέλεια του προσώπου του συμπαραστατούμενου⁶.

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης είναι ο ορισμός και η αντικατάσταση του δικαστικού συμπαραστάτη και των μελών του εποπτικού συμβουλίου, ζητήματα τα οποία προβλέπονται στα άρθρα 1666 επ. του Αστικού Κώδικα. Αρχικά, στο πρώτο κεφάλαιο θα εξεταστεί η δικαστική συμπαράσταση ως θεσμός στο σύνολό του όπως αυτός παρουσιάζεται στα άρθρα 1666 ΑΚ επ., προκειμένου στη συνέχεια να γίνει ομαλή μετάβαση και εμβάθυνση στο βασικό θέμα. Ειδικότερα, θα επικεντρωθώ στον ορισμό και στη ρύθμιση του θεσμού της δικαστικής συμπαράστασης εν γένει, στα πρόσωπα που υποβάλλονται στο εν λόγω καθεστώς καθώς και στα πρόσωπα που νομιμοποιούνται ενεργητικά για τη κίνηση της διαδικασίας αυτής. Ακόμη, θα προχωρήσω σε παράθεση των αποτελεσμάτων θέσης του πάσχοντος στο θεσμό της δικαστικής συμπαράστασης, θα αναφερθώ στην άρση του καθεστώτος αλλά και στη μεταβολή αυτού. Στο δεύτερο και βασικότερο κεφάλαιο της παρούσας, θα αναλύσω το κύριο θέμα της διπλωματικής εργασίας, ήτοι το πρόσωπο του δικαστικού συμπαραστάτη. Πιο συγκεκριμένα, θα μελετήσουμε την διαδικασία διορισμού του προσώπου του δικαστικού συμπαραστάτη καθώς και την αντικατάστασή του. Επίσης, ιδιαίτερη βαρύτητα θα δοθεί στις αρμοδιότητες του αλλά και στα κριτήρια επιλογής του με αναφορές σε νομολογιακό υλικό. Επιπροσθέτως, στο κεφάλαιο αυτό θα αναφερθώ εκτενώς στα κωλύματα διορισμού ενός προσώπου ως δικαστικού συμπαραστάτη αλλά και στην αδυναμία εξεύρεσης του κατάλληλου προσώπου. Εν συνεχεία, στο τρίτο κεφάλαιο θα αναφερθώ στον προσωρινό δικαστικό συμπαραστάτη – ήτοι στα είδη και τις εξουσίες αυτού, στη λήξη της προσωρινής δικαστικής συμπαράστασης και τέλος στον ειδικό δικαστικό συμπαραστάτη. Τέλος, στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο της παρούσας θα ασχοληθώ με το εποπτικό συμβούλιο, ήτοι με το έργο του, τη διαδικασία διορισμού του, την εν γένει λειτουργία και θητεία των μελών του.

⁶ Π. Αγαλλοπούλου, Χ. Γκότοβου, Ν. Κατηφόρης, Ι. Κατσή, Μ. Μαρκοπούλου, Κ. Παναγόπουλος, Θ. Παπαζήση, Α. Πελένη- Παπαγεωργίου, Χ. Τσούκα, Κ. Χριστοδούλου, ο.π., 2015, σελ. 70

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ EN GENEI

I. ΕΝΝΟΙΑ-ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ

Με τον όρο δικαστική συμπάρασταση νοείται η κατάσταση στην οποία περιέρχεται με δικαστική απόφαση ένα πρόσωπο που πάσχει από σοβαρά ψυχοδιανοητικά ή σωματικά προβλήματα ή χαρακτηριστικές ανωμαλίες⁷ και κατά τη διάρκεια της οποίας το πρόσωπο αυτό είτε είναι δικαιοπρακτικά ανίκανο για το σύνολο των δικαιοπραξιών ή για ορισμένες από αυτές, είτε για να επιχειρήσει με έγκυρο τρόπο κάποιες από αυτές απαιτείται η συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη⁸.

Η βασική καινοτομία που εισάγεται με τη νέα ρύθμιση είναι η ελαστικότητα που διέπει το ρυθμιστικό πλαίσιο, η οποία σε αντίθεση με το προισχύσαν δίκαιο παρέχει τη δυνατότητα στο δικαστή, διαφοροποιώντας ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε περίπτωσης, να προσαρμόσει καταλλήλως το βαθμό στέρηξης της δικαιοπρακτικής ικανότητας στην ιδιαίτερη και ξεχωριστή περίπτωση του κάθε ασθενούς⁹.

Η νομοθετική ρύθμιση του εν λόγω θεσμού διαπνέεται πρωτίστως από την αρχή της προστασίας της προσωπικότητας του πάσχοντος¹⁰, η οποία διακρίνεται τόσο σε επίπεδο ουσιαστικού όσο και σε επίπεδο δικονομικού δικαίου¹¹. Αποτέλεσμα της αρχής της προστασίας της προσωπικότητας συνιστά αφενός ο περιορισμένος κύκλος των προσώπων που νομιμοποιούνται ενεργητικά να προβούν στην εκκίνηση της διαδικασίας για τη θέση ενός προσώπου σε καθεστώς δικαστικής συμπαραστάσης και αφετέρου η καθιέρωση ειδικών και επακριβώς καθορισμένων δικαιολογητικών λόγων για την υποβολή του πάσχοντος σε καθεστώς περιορισμένης δικαιοπρακτικής ικανότητας¹². Σε επίπεδο δικονομικού δικαίου, η προστασία της προσωπικότητας του προσώπου εκδηλώνεται με την αναγόρευση του πάσχοντος σε ενεργό υποκείμενο της σχετικής δίκης, καθώς αποκλείεται η διενέργεια της διαδικασίας θέσης του σε δικαστική συμπάρασταση δίχως τη συμμετοχή του σε αυτή. Επίσης, ειδική εκδήλωση της πρόθεσης του νομοθέτη για προστασία της προσωπικότητας του ψυχικά ή διανοητικά πάσχοντος συνιστά και η δυνατότητά του για αυτόβουλη διαμόρφωση των σχέσεών του χωρίς εξωτερικές επιδράσεις. Συνεπώς, κατά κανόνα η δικαστική συμπάρασταση είναι εκούσια με την έννοια ότι

⁷ Π. Νικολόπουλος, ΑΓΩΓΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, Ερμηνεία- Υποδείγματα, 2015, σελ. 935

⁸ βλ. σχετικά ΜΠρΛαμ 398/2006 Αρμ 2007, σελ. 229 «Σε δικαστική συμπάρασταση υποβάλλεται ο ενήλικος όταν λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής αδυνατεί εν όλω ή εν μέρει να φροντίζει μόνος του για τις υποθέσεις του» και ΕφΑθ 4017/1988 ΕλλΔνη 1988, σελ. 1429 «Ανάπηροι εκπαιδευμένοι για να αντιμετωπίζουν τις ανάγκες τους δεν υποβάλλονται σε δικαστική συμπάρασταση», Ι.Σ. Σπυριδάκης, Οικογενειακό Δίκαιο, 2020, σελ. 720 επ. και Ν.Λεοντής, Ερμηνεία Αστικού Κώδικα & Εισαγωγικού Νόμου ΑΚ, 2020, σελ. 3753 επ. και Ε. Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη, ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, 2021, σελ. 563, Θ. Κ. Παπαχρήστου, ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, 2014, σελ.431 επ.

⁹ Ι. Καρακώστας, ο.π., 2012, σελ. 889 και Α. Γεωργιάδη- Σταθοπούλου Μ., ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΟΜΟΣ VIII ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, 2003, σελ. 835 επ.

¹⁰ βλ. σχετικά ΜΠρΘες 13008/2014 Ισοκράτης και ΕφΑθ 816/2009 ΕφΑΔ, 2010, σελ. 56

¹¹ Π. Νικολόπουλος, ο.π., Ερμηνεία- Υποδείγματα, 2015, σελ. 928-929 και Ν.Λεοντής, ο.π., 2020, σελ. 3753 επ.

¹² Α.Σ. Γεωργιάδης, ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ του ΑΣΤΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ, 2013, σελ. 1097

και το ίδιο το πρόσωπο ή μόνο το ίδιο πρόσωπο (σε περίπτωση σωματικής αναπηρίας) που θα τεθεί υπό το εν λόγω καθεστώς έχει τη δυνατότητα επίσπευσης της επιβολή της ή αργότερα να αίτησης της άρση της¹³. Η αυτοδιάθεση εξασφαλίζεται επίσης από τη δυνατότητα που παρέχει ρητά ο νόμος στο πρόσωπό του να υποδείξει το δικαστικό συμπαραστάτη του. Ακόμη, και στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται η υποχρέωση του Δικαστηρίου να επικοινωνεί με αυτόν που αφορά το μέτρο ώστε να σχηματίσει άμεση αντίληψη για την κατάστασή του όπως και η υποχρέωσή του να συνεκτιμά τη γνώμη και τις επιθυμίες του. Ο δεύτερος πυλώνας του εν λόγω θεσμού είναι η προστασία του συμφέροντος του πάσχοντος και ειδικότερα το γεγονός ότι η δικαστική συμπάρσταση δεν επιβάλλεται για κανέναν άλλον λόγο παρά μόνο προς προστασία του πάσχοντος¹⁴.

Σε επίπεδο ουσιαστικού δικαίου η δικαστική συμπάρσταση ρυθμίζεται στα άρθρα 1666-1688 του Αστικού Κώδικα. Το ρυθμιστικό πλαίσιο των άρθρων 1666 ΑΚ επ. ενδιαφέρει έντονα τη δημόσια τάξη και κατ' επέκταση αποτελεί αναγκαστικό δίκαιο. Περαιτέρω, σε επίπεδο δικονομικού δικαίου η δικαστική συμπάρσταση ρυθμίζεται στα άρθρα 801-805 ΚΠολΔ, ενώ με το άρθρο 121 ΕισΝΑΚ προβλέφθηκε η υπαγωγή κάθε δίκης που αφορά τη δικαστική συμπάρσταση στη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας του ΚΠολΔ. Ακόμη, σχετικές είναι και οι διατάξεις των άρθρων 63-64 ΚΠολΔ για την ικανότητα δικαστικής παράστασης των συμπαραστατούμεων.

II. ΠΟΙΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΥΠΟΒΑΛΛΟΝΤΑΙ ΣΕ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Στο άρθρο 1666 ΑΚ απαριθμούνται περιοριστικά τα πρόσωπα που μπορούν να υποβληθούν σε δικαστική συμπάρσταση¹⁵. Σύμφωνα με το ως άνω άρθρο, στο εν λόγω καθεστώς τίθενται κυρίως οι ενήλικοι και κατ' εξαίρεση οι ανήλικοι¹⁶. Σημειωτέον όμως ότι για τους τελευταίους, τα αποτελέσματα υποβολής σε δικαστική συμπάρσταση μετατίθενται στο χρόνο ενηλικίωσής τους άρθρο κατ' άρθρο 1666 ΑΚ εδ. β'.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1666 παρ. 1 ΑΚ, ένας ενήλικος υποβάλλεται σε καθεστώς δικαστικής συμπάρστασης είτε όταν αδυνατεί εν όλω ή εν μέρει να φροντίσει αυτοπροσώπως για τις υποθέσεις του λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής ή λόγω σωματικής αναπηρίας, είτε όταν εκθέτει στον κίνδυνο της στέρησης τον εαυτό του και ορισμένα άλλα περιοριστικώς αναφερόμενα πρόσωπα ως συνέπεια χαρακτηριστικών ελαττωμάτων του. Ειδικότερα, το εν λόγω άρθρο εμπεριέχει δύο σκέλη που αναφέρονται σε δύο διαφορετικές κατηγορίες παθήσεων, οι οποίες συνιστούν διαφορετικούς δικαιολογητικούς λόγους θέσης ενός προσώπου σε καθεστώς δικαστικής συμπάρστασης, ήτοι τις μη σωματικές και τις σωματικές¹⁷.

Αναφορικά με την πρώτη ομάδα παθήσεων, ο νομοθέτης εισάγει τον όρο ψυχική ή διανοητική διαταραχή. Η τελευταία ορίζεται ως οποιοδήποτε ψυχικό ή διανοητικό πρόβλημα παρακωλύει την ελεύθερη διαμόρφωση της βούλησης ή της κρίσης, ήτοι τόσο οι γνήσιες ψυχώσεις όσο και οι

¹³ *Ι. Καρακώστας*, ο.π., 2012, σελ. 889

¹⁴ *Ι. Καρακώστας*, ο.π., 2012, σελ. 889

¹⁵ *Α. Κοτζαμπάση*, ο.π., 2021, σελ. 328-329 και *Α.Σ. Γεωργιάδης*, ο.π., 2013, σελ. 1097 επ., *Ν.Λεοντής*, ο.π., 2020, σελ. 3754-7 επ. και *Ε. Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη*, ο.π., 2021, σελ. 563 επ.

¹⁶ *Π. Νικολόπουλος*, ο.π., 2015, σελ. 937-8

¹⁷ *Ι. Καρακώστας*, ο.π., 2012, σελ. 891 και *Π. Νικολόπουλος*, ο.π., 2015, σελ. 930 επ.

οργανοψυχικές παθήσεις, που οφείλονται σε παθολογοανατομικές αλλοιώσεις του εγκεφάλου ή και σε άλλες εγκεφαλικές διαταραχές. Συνεπώς, στον όρο αυτό περιλαμβάνονται όλες οι ψυχικές παθήσεις που οφείλονται τόσο σε σωματικά οργανικά αίτια (ενδογενείς ψυχώσεις) όσο και οι ψυχικές διανοητικές διαταραχές που είναι συνέπεια άλλων ασθενειών ή τραυματισμών του εγκεφάλου ή δυσλειτουργιών του (εξωγενείς ψυχώσεις)¹⁸. Αξίζει να σημειωθεί ότι η διαταραχή δεν απαιτείται να είναι μόνιμη ή αθεράπευτη, αλλά αρκούν και παροδικές διαταραχές που δικαιολογούν την θέση σε δικαστική συμπαράσταση, η οποία αίρεται με την έκλειψη της διαταραχής¹⁹.

Όσον αφορά τη δεύτερη κατηγορία παθήσεων, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 1666 παρ.1 ΑΚ και δικαιολογεί τη δικαστική συμπαράσταση, είναι οι περιπτώσεις σωματικής αναπηρίας. Εν αντιθέσει με τη ρύθμιση του προ ισχύσαντος δικαίου, ο νομοθέτης στο άρθρο 1666 ΑΚ δεν προβαίνει ούτε σε ενδεικτική απαρίθμηση των περιπτώσεων σωματικής αναπηρίας που δικαιολογούν τη θέση ενός προσώπου υπό δικαστική συμπαράσταση.

Η αναπηρία όπως και η ψυχική ή διανοητική διαταραχή είναι αδιάφορο αν υπήρχε εκ γενετής ή εμφανίστηκε μεταγενέστερα, καθώς και σε ποιο όργανο αναφέρεται. Επιπροσθέτως, αν και ο νομοθέτης χρησιμοποιεί διάζευξη μεταξύ των περιπτώσεων ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής και των περιπτώσεων σωματικής αναπηρίας, εντούτοις δεν αποκλείεται η περίπτωση που σε ένα πρόσωπο θα εμφανίζονται σωρευτικά τόσο η ψυχική ή διανοητική διαταραχή όσο και η σωματική αναπηρία.

Περαιτέρω, για την υποβολή ενός προσώπου σε δικαστική συμπαράσταση, δεν αρκεί η ψυχική ή διανοητική διαταραχή ή η σωματική αναπηρία αλλά θα πρέπει η κατάσταση αυτή να συντελεί στην ολική ή μερική αδυναμία του πάσχοντος να επιμελείται μόνος του τις υποθέσεις του²⁰. Αυτό σημαίνει ότι μεταξύ διαταραχής ή αναπηρίας και αδυναμίας θα πρέπει να υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος. Όσον αφορά την έννοια του όρου «υποθέσεις» το άρθρο 1666 ΑΚ δεν προβαίνει στον ειδικότερο ορισμό της. Γίνεται δεκτό ότι ο ορισμός δεν περιορίζεται στο δικαιοπρακτικό πεδίο, αν και αυτό θα πρέπει να αποτελέσει τον κύριο πυρήνα. Η διάταξη της ΑΚ 1666- εν αντιθέσει με το προ ισχύσαν δίκαιο- δεν διακρίνει μεταξύ προσωπικών και περιουσιακών υποθέσεων και κατ'επέκταση αρκεί να συντρέχει έστω διαζευκτικά αδυναμία φροντίδας των προσωπικών ή περιουσιακών υποθέσεων προκειμένου να τεθεί ένα πρόσωπο σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης²¹.

Αξίζει ακόμη να διευκρινισθεί, ότι η δικαστική συμπαράσταση δεν καθίσταται υποχρεωτική εξαιτίας της αδυναμίας φροντίδας μιας συγκεκριμένης- κατά το χρονικό διάστημα που αιτείται η λήψη του μέτρου- υπόθεσης του πάσχοντα. Ωστόσο, δεν αρκεί και μια αφηρημένη πρόβλεψη ότι δεδομένης της παρούσας ψυχικής ή διανοητικής κατάστασής του το πρόσωπο δεν θα διαθέτει την ικανότητα επιμέλειας γενικώς και αορίστως των μελλοντικών υποθέσεών του, αλλά η αδυναμία

¹⁸ «Στο πλαίσιο της παραπάνω ρύθμισης, ενόψει της διατύπωσής της, εμπεριέχονται και οι περιπτώσεις γεροντικής άνοιας.» βλ. σχετικά *Ι. Καρακώστας*, ο.π., 2012, σελ. 891

¹⁹ βλ. σχετικά ΕφΔωδ 285/2003, Ισοκράτης

²⁰ *Ι. Καρακώστας*, ο.π., 2012, σελ. 892

²¹ *Ι. Καρακώστας*, ο.π., 2012, σελ. 892

αυτή θα πρέπει να προκύπτει τόσο από τη ειδικότερη παρούσα περίπτωση όσο και από τις μελλοντικές υποθέσεις του²².

Εν συνεχεία, στο άρθρο 1666 παρ. 1 περ. 2 ΑΚ περιλαμβάνονται οι περιπτώσεις εκείνες κατά τις οποίες ο πάσχων, εξαιτίας της ασωτίας, τοξικομανίας ή αλκοολισμού θέτει σε κίνδυνο στέρησης τον ίδιο τον σύζυγό του καθώς και τους κατιόντες ή τους ανιόντες του. Αναγκαίος όρος για να τεθεί ένα πρόσωπο σε δικαστική συμπαράσταση είναι από τη μία πλευρά το να συντρέχει στο πρόσωπό του μια από τις παθολογικές καταστάσεις που προσδιορίζονται και απαριθμούνται στο ως άνω άρθρο και από την άλλη πλευρά το να υφίσταται κίνδυνος στέρησης του συμπαραστατούμενου και των οικείων του λόγω της ύπαρξης μιας από τις προαναφερθείσες καταστάσεις. Ως ασωτία νοείται η χαρακτηριστική ανωμαλία του προσώπου το οποίο ανεξαρτήτως των κινήτρων ή του τρόπου διαβίωσής του προβαίνει σε αλόγιστες και δυσανάλογες με την οικονομική του επιφάνεια και τις υποχρεώσεις του δαπάνες²³, ενώ τοξικομανία σημαίνει η εξάρτηση ενός προσώπου από τοξικές ουσίες (ναρκωτικά) και τέλος αλκοολισμός είναι η εξάρτηση ενός προσώπου από οινοπνευματώδη ποτά. Σημειώτέον ότι σε καμία από τις περιπτώσεις αυτές δεν χρειάζεται η εξάρτηση να είναι χρόνια²⁴.

Επιπροσθέτως, όπως προαναφέρθηκε, οι ως άνω ανωμαλίες θα πρέπει να συντελούν σε κίνδυνο στέρησης του ίδιου του προσώπου και άλλων τρίτων προσώπων που με περιοριστικό τρόπο αναφέρονται στο συγκεκριμένο άρθρο. Ο κίνδυνος στέρησης συνιστά αόριστη νομική έννοια και υπάρχει όταν η γενικότερη οικονομική κατάσταση ενός προσώπου βρίσκεται ή πρόκειται να βρεθεί σε τέτοιο σημείο ανεπάρκειας που να είναι αδύνατον να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες διατροφής του προσώπου αυτού και των λοιπών περιοριστικώς αναφερόμενων προσώπων προς τα οποία υφίσταται υποχρέωση διατροφής από την πλευρά του πάσχοντος.

Τέλος, η διάταξη 1666 ΑΚ προβλέπει τη δυνατότητα υποβολής σε δικαστική συμπαράσταση του ανηλικού, ταυτοχρόνως με τη λειτουργία της γονικής μέριμνας ή της επιτροπείας, δεδομένου ότι κατά το τελευταίο έτος της ανηλικότητάς του συντρέχουν στο πρόσωπό του οι όροι της δικαστικής συμπαράστασης. Οι συνέπειες υποβολής σε δικαστική συμπαράσταση του ανηλικού εκκινούν από την ενηλικίωση του προσώπου καθώς μέχρι τότε η γονική μέριμνα ή η επιτροπεία τον προστατεύουν επαρκώς. Η ως άνω διάταξη αποσκοπεί στην αποτροπή παρεμβολής διαστήματος δίχως την απαιτούμενη προστασία των ανηλικών, στο πρόσωπο των οποίων συντρέχουν οι προϋποθέσεις υποβολής τους σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης²⁵.

ΙΙΙ. ΠΟΙΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΙΝΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ²⁶

Η διάταξη 1667 ΑΚ ορίζει τα πρόσωπα που νομιμοποιούνται ενεργητικώς για την κίνηση της διαδικασίας υποβολής του πάσχοντος σε δικαστική συμπαράσταση²⁷. Σημειώτέον ότι συγκριτικά

²² *Ι. Καράκωστας*, ο.π., 2012, σελ. 892-3 και Α. Γεωργιάδη- Σταθοπούλου Μ., ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΟΜΟΣ VIII ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, 2003, σελ. 835 επ.

²³ βλ. σχετικά και ΕφΘες 363/1980 Αρμ 1980, σελ. 643

²⁴ *Ι. Καράκωστας*, ο.π., 2012, σελ. 891 επ.

²⁵ βλ. σχετικά *Ι. Καράκωστας*, ο.π., 2012, σελ. 895 επ.

²⁶ βλ. σχετικά ΑΠ 1103/2005 και ΕφΛαρίσης 331/2015 (ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ)

²⁷ *Α.Σ. Γεωργιάδης*, ο.π., 2013, σελ. 1099 επ. και *Ε. Κουνουγέρη- Μανωλεδάκη*, ο.π., 2021, σελ. 563 επ. και βλ. σχετικά ΜΠρΘες 666/2017 ΕλλΔνη 2018, σελ. 197

με το προγενέστερο δίκαιο, το νέο άρθρο καινοτομεί λόγω του ότι προσδιορίζει κατ' αποκλειστική απαρίθμηση τον στενό κύκλο συγγενών που έχει το δικαίωμα κίνησης της εν λόγω διαδικασίας και ακόμη επειδή δικαιούται και σε κάποιες περιπτώσεις μόνο ο ίδιος ο πάσχων να προβεί στην κίνησή της, ενώ ταυτοχρόνως παρέχεται η εξουσία και στο δικαστήριο να λειτουργήσει αυτεπαγγέλτως. Η ρύθμιση του άρθρου 1667 ΑΚ αποβλέπει στη διασφάλιση των συμφερόντων του πάσχοντος περιορίζοντας τον κύκλο των ενεργητικά νομιμοποιούμενων προσώπων στους πολύ στενούς συγγενείς του²⁸.

Επιπροσθέτως, στο άρθρο 1667 ΑΚ, ορίζεται ότι το καθεστώς δικαστικής συμπάρστασης επιβάλλεται μόνο με δικαστική απόφαση. Κατ' επέκταση, αποκλείεται η θέση ενός προσώπου σε καθεστώς δικαστικής συμπάρστασης με εξωδικαστικό τρόπο ήτοι μονομερώς με δικαιοπραξία ή με σύμβαση ή περαιτέρω αυτομάτως εκ του νόμου²⁹.

Ειδικότερα, κατά το άρθρο 1667 παρ. 1 ΑΚ η θέση ενός προσώπου σε δικαστική συμπάρσταση αποφασίζεται από το δικαστήριο ύστερα από αίτηση του ίδιου του πάσχοντος είτε του συζύγου του σε περίπτωση έγγαμης συμβίωσης, είτε των γονέων είτε τέκνων του είτε του εισαγγελέα είτε και αυτεπαγγέλτως. Εν συνεχεία, όπως ορίζεται στο άρθρο 1667 παρ. 2 ΑΚ όταν το πρόσωπο πάσχει αποκλειστικά από σωματική αναπηρία το δικαστήριο αποφασίζει μόνο μετά την αίτηση του ίδιου του πάσχοντος³⁰.

Πιο συγκεκριμένα, η νομιμοποίηση του πάσχοντος προβλέφθηκε με τις νέες διατάξεις ως έκφραση του σεβασμού της προσωπικότητάς του, η οποία εκδηλώνεται και μέσα από την ανύψωσή του σε υποκείμενο της διαδικασίας δικαστικής συμπάρστασης³¹. Στις περιπτώσεις της θέσης ενός προσώπου σε καθεστώς δικαστικής συμπάρστασης λόγω σωματικής αναπηρίας ή λόγω έκτισης ποινής στερητικής της ελευθερίας άνω των δύο ετών (άρθρο 1688 ΑΚ), την αίτηση δύναται να υποβάλλει μόνο ο ίδιος ο πάσχων. Όσον αφορά τις υπόλοιπες περιπτώσεις δικαστικής συμπάρστασης λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής, η δυνατότητα που έχει ο ίδιος ο πάσχοντας να ζητήσει την θέση του υπό δικαστική συμπάρσταση εγείρει ενόψει της κατάστασής του ορισμένα ζητήματα.

Αναλυτικότερα, η αίτηση του πάσχοντος για τη θέση του σε καθεστώς δικαστικής συμπάρστασης θα μπορούσε δεδομένης της διάταξης του άρθρου 131 παρ.1 ΑΚ να θεωρηθεί άκυρη όπως και κάθε άλλη διαδικαστική του πράξη. Συνεπώς, γίνεται δεκτό ότι η διάταξη του άρθρου 1667 ΑΚ εισάγει σιωπηρή εξαίρεση από τις διατάξεις των άρθρων 131 παρ. 1, 171 ΑΚ, άποψη που ενισχύεται και από τις σχετικές προβλέψεις των άρθρων 63 παρ.1 και 802 παρ. 1 ΑΚ υπό την έννοια ότι ο πάσχων ο οποίος βρίσκεται σε μία από τις καταστάσεις που εμπίπτουν το άρθρο 131 ΑΚ έχει παρά ταύτα ικανότητα δικαστικής παράστασης ανεξαρτώντας την τελευταία από τη δικαιοπρακτική ανικανότητά του. Αντιστοίχως, γίνεται δεκτό ότι ο πάσχων ενήλικος έχει και την αντίστροφη ικανότητα να προβεί σε ανάκληση της αίτησης που υπέβαλε αυτοπροσώπως

²⁸ Ν. Λεοντής, ο.π., 2020, σελ. 3757-60

²⁹ βλ. Ι. Καρακώστας, ο.π., 2012, σελ. 901, «Ακόμη και στην περίπτωση που ο ίδιος ο πάσχων υποβάλλει αίτημα προκειμένου να τεθεί υπό το καθεστώς της δικαστικής συμπάρστασης, την τελική απόφαση θα λάβει το δικαστήριο»

³⁰ βλ. αναλυτικά παρακάτω στην παρούσα σελ. 15

³¹ βλ. παραπάνω στην παρούσα σελ. 8-9

παραιτούμενος από το δικόγραφο ή και το δικαίωμα, καθώς οι ως άνω δικονομικές διατάξεις του αναγνωρίζουν ικανότητα άσκησης οποιασδήποτε διαδικαστικής πράξης³².

Στο σημείο αυτό, παρατίθενται τα πρόσωπα που νομιμοποιούνται ενεργητικά για την κίνηση της διαδικασίας υποβολής του πάσχοντος στο καθεστώς της δικαστικής συμπαραστάσης:

i. Ο σύζυγος

Κατά το άρθρο 1667 παρ. 1 ΑΚ, την αίτηση για υποβολή του πάσχοντος σε καθεστώς δικαστικής συμπαραστάσης δύναται να υποβάλει και ο σύζυγος, υπό τον όρο ότι υπάρχει έγγαμη συμβίωση. Σημειωτέον ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την ενεργητική νομιμοποίηση υποβολής της αιτήσεως είναι η μη διακοπή της έγγαμης συμβιώσεως. Επειδή η ύπαρξη έγγαμου συμβιώσεως αποτελεί ουσιαστική προϋπόθεση της ενεργητικής νομιμοποίησης ο αιτών σύζυγος οφείλει να την επικαλείται και να την αποδεικνύει ενώ η έγγαμη συμβίωση ως αναγκαίος όρος της ενεργητικής νομιμοποίησης πρέπει να υφίσταται κατά την υποβολή της αιτήσεως και να διατηρείται καθ' όλη τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας.

Εάν ο σύζυγος είναι ανήλικος, έχει δικαίωμα αυτοπρόσωπης άσκησης, δηλαδή χωρίς την παρεμβολή νομίμου αντιπροσώπου υπό τον όρο ότι έχει συμπληρώσει το 16^ο της ηλικίας κατ' άρθρο 742 ΚΠολΔ, λόγω του ότι η σχετική δίκη αφορά και την προσωπική του κατάσταση. Σε κάθε περίπτωση, τη σχετική αίτηση μπορεί να υποβάλλει ο νόμιμος αντιπρόσωπός του στο όνομα και για λογαριασμό του ανηλίκου.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να σημειωθεί ότι έχει διατυπωθεί το ερώτημα εάν ο σύζυγος νομιμοποιείται για την άσκηση της σχετικής αίτησης μόνο όταν ο ίδιος εκτίθεται σε κίνδυνο στέρησης και όχι όταν στον κίνδυνο εκτίθενται μόνο τα λοιπά αναφερόμενα στη διάταξη πρόσωπα. Σχετικά με το εν λόγω ζήτημα, έχει διατυπωθεί η άποψη ότι ο σύζυγος νομιμοποιείται σε κάθε περίπτωση και όχι μόνο όταν ο ίδιος εκτίθεται σε κίνδυνο στέρησης, καθώς το ζήτημα των νομιμοποιούμενων προσώπων κατ' άρθρο 1667 ΑΚ είναι διάφορο από το ζήτημα των

³² βλ. σχετικά, *Ι. Καράκωστας*, ο.π., 2012, σελ. 903, Τα ως άνω ισχύουν καταρχήν στην περίπτωση του πάσχοντος ανηλίκου. Από τη διάταξη όμως του άρθρου 1666 ΑΚ παρ.2 σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 1667 ΑΚ προκύπτει ότι το ίδιο δικαίωμα έχει και ο πάσχων ανήλικος υπό την προϋπόθεση ότι έχει συμπληρώσει το 17^ο έτος καθώς σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1666 ΑΚ σε δικαστική συμπαραστάση μπορεί να υποβληθεί μόνο ο ανήλικος που έχει συμπληρώσει το 17^ο έτος ηλικίας. Η παραπάνω ρύθμιση δημιουργεί διάσταση με τη ρύθμιση του άρθρου 802 παρ. 1 ΚΠολΔ σύμφωνα με την οποία ορίζεται το 16^ο έτος ως χρόνος έναρξης της ικανότητας για δικαστική παράσταση στις δίκες δικαστικής συμπαραστάσης. Σύμφωνα με μία άποψη η παραπάνω διάσταση οφείλεται σε παραδρομή λόγω της αναφοράς στην ίδια διάταξη και για την υποβολή σε ακούσια νοσηλεία η οποία είναι επιτρεπτή και για ανηλίκους ανεξάρτητα από την ηλικία τους αν ωστόσο γίνει δεκτή η άποψη που αναφέρθηκε παραπάνω ότι δηλαδή αρκεί ο ανήλικος να έχει συμπληρώσει το 16^ο έτος της ηλικίας, προκειμένου να υποβάλει την αίτηση και να κινήσει τη σχετική διαδικασία. Ο νομοθέτης δεν αποκλείει καταρχάς τη δυνατότητα την αίτηση να υποβάλλει όχι ο ίδιος ο ανήλικος αλλά οι νόμιμοι αντιπρόσωποί του (ασκούντες τη γονική μέριμνα κτλ) εξ ονόματός του. Η παραπάνω δυνατότητα γίνεται δεκτή ότι αποκλείεται μόνο στις περιπτώσεις του άρθρου 1667 παρ.2 ΑΚ δηλαδή όταν ο ανήλικος πάσχει από σωματική αναπηρία, οπότε και την αίτηση νομιμοποιείται να υποβάλλει αποκλειστικά ο ίδιος. Περαιτέρω, σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 1667 ΑΚ την υποβολή του πάσχοντος ανηλίκου σε δικαστική συμπαραστάση μπορεί να ζητήσει και ο επίτροπός του. Εκτός από τις περιπτώσεις σωματικής αναπηρίας την υποβολή ανηλίκου σε δικαστική συμπαραστάση μπορούν να ζητήσουν και οι νόμιμοι αντιπρόσωποί του εξ ονόματός του, διατυπώνεται η άποψη ότι η παραπάνω αναφορά του επιτρόπου στο άρθρο 1667 ΑΚ έχει καθαρά διευκρινιστικό χαρακτήρα ότι δηλαδή και ο επίτροπος ως νόμιμος αντιπρόσωπος του ανηλίκου νομιμοποιείται να ασκήσει τη σχετική αίτηση εξ ονόματα του ανηλίκου. Ωστόσο μάλλον κρατούσα θα πρέπει να θεωρηθεί η άποψη ότι η διάταξη του άρθρου 1667 ΑΚ εισάγει ίδιο δικαίωμα του επιτρόπου του ανηλίκου να ασκήσει σχετική αίτηση.

ουσιαστικών προϋποθέσεων υποβολής σε δικαστική συμπάρσταση που ρυθμίζεται στο άρθρο 1666 ΑΚ³³.

ii. Οι γονείς

Το δικαίωμα καθενός από τους γονείς είναι αυτοτελές και αυθύπαρκτο χωρίς να απαιτείται κοινή δράση ή συγκατάθεση. Ο κάθε γονέας νομιμοποιείται να προβεί στην άσκηση της αιτήσεως ακόμα και αν δεν ασκεί τη γονική μέριμνα, καθώς όπως γίνεται δεκτό η νομιμοποίηση των γονέων δεν συνιστά στην συγκεκριμένη περίπτωση έκφανση της γονικής μέριμνας αλλά σχετίζεται άμεσα με τη γονική σχέση, έτσι ώστε να προστατεύονται τα συμφέροντα του πάσχοντος τα οποία θα κινδύνευαν σε περίπτωση ασυμφωνίας των γονέων.

Ως γονείς νοούνται οι γονείς του εκτός γάμου γεννηθέντος πάσχοντος προσώπου, η μητέρα σε περίπτωση του χωρίς γάμο γεννηθέντος τέκνου, ο πατέρας του χωρίς γάμο γεννηθέντος τέκνου- στις περιπτώσεις αναγνώρισής του- καθώς και οι θετοί γονείς λόγω της εξίσωσής τους με τους φυσικούς γονείς. Στην τελευταία περίπτωση τίθεται το ερώτημα αν παράλληλα με τους θετούς γονείς νομιμοποιούνται και φυσικοί γονείς. Ορθώς όμως γίνεται δεκτό ότι ενόψει της τελολογίας των θεσμών της υιοθεσίας και της δικαστικής συμπάρστασης η απάντηση θα πρέπει να είναι αρνητική καθώς η αποδοχή της αντίθετης άποψης θα οδηγούσε μεταξύ άλλων και σε απαράδεκτη διεύρυνση του κύκλου των νομιμοποιούμενων προσώπων³⁴.

iii. Τα τέκνα

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1667 ΑΚ, την αίτηση υποβολής στο καθεστώς της δικαστικής συμπάρστασης νομιμοποιούνται να ασκήσουν και τα τέκνα του συμπαραστατούμενου. Το δικαίωμα κάθε τέκνου να ασκήσει τη σχετική αίτηση είναι αυθύπαρκτο και αυτοτελές. Ως τέκνα νοούνται τα εντός γάμου, τα θετά, τα εκτός γάμου, όσον αφορά τη μητέρα τους ή και τον πατέρα τους εφόσον έχει λάβει χώρα αναγνώριση.

Σε περίπτωση που το τέκνο είναι ανήλικο γίνεται δεκτό ότι δύναται να προβεί σε αυτοπρόσωπη άσκηση- ήτοι χωρίς την παρεμβολή νόμιμου αντιπροσώπου- τη σχετική αίτηση, εφόσον έχει συμπληρώσει το 16^ο έτος της ηλικίας κατ' άρθρο 742 ΚΠολΔ καθώς η σχετική δίκη αφορά και την προσωπική του κατάσταση. Σε κάθε περίπτωση, τη σχετική αίτηση μπορεί να ασκήσει ο νόμιμος αντιπρόσωπός του στο όνομα και για λογαριασμό του ανηλίκου τέκνου³⁵.

iv. Ο εισαγγελέας

Όπως προβλέπεται στο άρθρο 1667 ΑΚ, τη σχετική αίτηση δικαιούται να ασκήσει και ο εισαγγελέας. Αρμόδιος εν προκειμένω είναι ο εισαγγελέας Πρωτοδικών του αρμόδιου για την συγκεκριμένη περίπτωση δικαστηρίου, ήτοι του δικαστηρίου του τόπου της συνήθους διαμονής

³³ *I. Καράκωστας*, ο.π., 2012, σελ. 904 και Α. Γεωργιάδη- Σταθοπούλου Μ., ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΟΜΟΣ VIII ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, 2003, σελ. 835 επ.

³⁴ *I. Καράκωστας*, ο.π., 2012, σελ. 904 και Α. Γεωργιάδη- Σταθοπούλου Μ., ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΟΜΟΣ VIII ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, 2003, σελ. 835 επ.

³⁵ *I. Καράκωστας*, ο.π., 2012, σελ. 906 και Α. Γεωργιάδη- Σταθοπούλου Μ., ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΟΜΟΣ VIII ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, 2003, σελ. 835 επ.

του συμπαραστατέου. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 1668 ΑΚ ο εισαγγελέας υποχρεούται να γνωστοποιεί στο δικαστήριο κάθε περίπτωση που μπορεί να εξομοιώνεται με την υποβολή ενός προσώπου σε δικαστική συμπαράσταση έτσι ώστε να κινηθεί αυτεπαγγέλτως η διαδικασία. Στο πλαίσιο της νέας ρύθμισης λοιπόν, ο εισαγγελέας έχει τη διαζευκτική ευχέρεια είτε να ασκήσει ο ίδιος ως νομιμοποιούμενος διάδικος την αίτηση είτε να προβεί σε γνωστοποίηση της περίπτωσης ενώπιον του δικαστηρίου για να κινηθεί αυτό αυτεπαγγέλτως³⁶.

ν. Αυτεπάγγελτη δράση του δικαστηρίου

Η αυτεπάγγελτη κίνηση της διαδικασίας από το δικαστήριο δεν είναι επικουρική έναντι της υποβολής αιτήσεως από τα λοιπά νομιμοποιούμενα πρόσωπα και κατ' επέκταση το δικαστήριο δεν έχει υποχρέωση αναμονής της κίνησης της διαδικασίας από κάποιο από τα νομιμοποιούμενα πρόσωπα προτού ενεργήσει το ίδιο³⁷. Οι μόνες περιπτώσεις στις οποίες δεν είναι δυνατή η αυτεπάγγελτη δράση του δικαστηρίου είναι αυτές της σωματικής αναπηρίας καθώς και των προσώπων εκτιόντων ποινές στερητικές της ελευθερίας, κατά τις οποίες τη σχετική αίτηση δύναται να υποβάλει αποκλειστικά ο πάσχων.

Η ως άνω ειδική ρύθμιση ισχύει στις περιπτώσεις που ο συμπαραστατέος πάσχει μόνο από σωματική αναπηρία. Αν ταυτόχρονα συντρέχει στο πρόσωπό του κάποια από τις νοσηρές καταστάσεις ή τις χαρακτηριστικές αποκλίσεις του άρθρου 1666 παρ. 1 αρ. 1, 2 ΑΚ, τότε ισχύει ο γενικός κανόνας του άρθρου 1667 ΑΚ³⁸.

IV. ΜΟΡΦΕΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΝΝΟΜΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ³⁹

ι. Εισαγωγικά

Όπως ορίζει το άρθρο 1676 ΑΚ, αναλόγως της κάθε περίπτωσης, η θέση ενός προσώπου σε δικαστική συμπαράσταση από το δικαστήριο συνεπάγεται τα εξής- είτε : 1. κηρύσσεται ανίκανος για όλες ή για κάποιες δικαιοπραξίες, λόγω του ότι κρίνει πως αδυνατεί να τις καταρτίζει αυτοπροσώπως (στερητική δικαστική συμπαράσταση- πλήρης ή μερική) είτε 2. απαιτείται η συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη για την ισχύ όλων ή συγκεκριμένων δικαιοπραξιών

³⁶ *Ι. Καρακώστας*, ο.π., 2012, σελ. 906

³⁷ βλ σχετικά *Ι. Καρακώστας*, ο.π., 2012, σελ. 915, Η διάταξη 1668 ΑΚ προβλέπει νόμιμη υποχρέωση μιας σειράς κρατικών οργάνων για πληροφόρηση του αρμόδιου δικαστηρίου ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις υποβολής ενός προσώπου σε δικαστική συμπαράσταση και διορισμού δικαστικού συμπαραστάτη. Πρόκειται για μια ειδική υποχρέωση δημοσίου δικαίου, η οποία εκπληρώνεται με την έγκαιρη και σαφή ενημέρωση του δικαστηρίου. Το άρθρο 1668 ΑΚ συνιστά αναγκαίο συμπλήρωμα της διάταξης του άρθρου 1667 ΑΚ, λόγω του ότι καθιστά εφικτή την απαραίτητη ενημέρωση του δικαστηρίου έτσι ώστε αυτό να είναι σε θέση να κινηθεί αυτεπαγγέλτως χωρίς να αναμείνει την πρωτοβουλία των υπόλοιπων ενεργητικά νομιμοποιούμενων προσώπων ακόμη και του εισαγγελέα. Στην εν λόγω διάταξη γίνεται αναφορά σε μια σειρά από ατομικά όργανα τα οποία βαρύνονται με την υποχρέωση ενημέρωσης του δικαστηρίου. Τα μη συλλογικά αυτά όργανα είναι οι υπάλληλοι του δημοσίου, των ΟΤΑ, οι εισαγγελείς, τα όργανα των αρμόδιων κοινωνικών υπηρεσιών, και τέλος οι προϊστάμενοι των μονάδων ψυχικής υγείας. Τα παραπάνω όργανα δεν είναι απαραίτητο να υπηρετούν στην περιφέρεια του αρμόδιου οργάνου. Η απарίθμηση των υπόχρεων κρατικών οργάνων είναι αποκλειστική, επομένως οποιαδήποτε άλλα κρατικά όργανα δεν βαρύνονται με τη σχετική υποχρέωση. Η μη ύπαρξη σχετική υποχρέωσης δεν σημαίνει όμως και έλλειψη του σχετικού δικαιώματος. Συνεπώς, οποιοδήποτε άλλο κρατικό όργανο ή και τρίτος δικαιούται να προβεί σε κατάλληλη ενημέρωση του δικαστηρίου έτσι ώστε αυτό να κινηθεί αυτεπαγγέλτως.

³⁸ *Ι. Καρακώστας*, ο.π., 2012, σελ. 907

³⁹ *Α. Κοτζαμπάση*, ο.π., 2021, σελ. 330, *Π. Νικολόπουλος*, ο.π., 2015, σελ. 969 επ. και *Θ. Κ. Παπαχρήστου*, ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, 2014, σελ. 442 επ. και *Π. Χρ. Φίλιος*, Οικογενειακό δίκαιο, 2011, σελ. 403-408

(επικουρική δικαστική συμπαράσταση- πλήρης ή μερική) είτε 3. συνδυάζονται οι δύο προηγούμενες ρυθμίσεις.

Έτσι, σύμφωνα με τη νομοθετική πρόβλεψη ο δικαστής είναι ελεύθερος ως προς τον καθορισμό του καθεστώτος στο οποίο θα υποβληθεί ο συμπαραστατούμενος, ήτοι εάν θα του αφαιρεθεί τελείως η δικαιοπρακτική ικανότητα για όλες τις δικαιοπραξίες (πλήρης στερητική δικαστική συμπαράσταση) ή εάν θα απαιτείται η συναίνεση του δικαστικού του συμπαραστάτη για την ισχύ τους (πλήρης επικουρική δικαστική συμπαράσταση)⁴⁰. Ακόμη, δύναται να αποφασισθεί από το δικαστήριο και συνδυασμός των ως άνω ρυθμίσεων. Είναι ευνόητο ότι ο μόνος μη επιτρεπτός συνδυασμός είναι αυτός της μερικής στερητικής και μερικής επικουρικής δικαστικής συμπαράστασης, καθότι εάν η στερητική δικαστική συμπαράσταση είναι πλήρης δεν υπάρχει δυνατότητα επιβολής επικουρικής και αντιστρόφως. Στην περίπτωση του συνδυασμού το δικαστήριο μπορεί να κηρύξει ανίκανο το συμπαραστατούμενο για κάποιες δικαιοπραξίες ενώ για άλλες να ορίσει ότι είναι αναγκαία η συναίνεση του δικαστικού του συμπαραστάτη.

Ο δικαστής δεν δεσμεύεται από την αίτηση, αλλά δύναται να επιβάλει και περιορισμούς πέρα από αυτούς που ζητήθηκαν, υπό τον όρο ότι οι εν λόγω περιορισμοί είναι οι ελάχιστοι δυνατοί που απαιτούνται από το συμφέρον του πάσχοντος. Κατ' επέκταση, το συμφέρον του πάσχοντος καθίσταται οδηγός αλλά και όριο της δικαιοδοτικής κρίσης. Το συμφέρον του συμπαραστατούμενου συνιστά αόριστη νομική έννοια και ως τέτοιο νοείται τόσο το οικονομικό, αλλά και το ηθικό.

Τα έννομα αποτελέσματα της θέσης ενός προσώπου σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης ρυθμίζονται στα άρθρα 1676-1684. Βασικό χαρακτηριστικό της ρύθμισης είναι η ευρεία εξουσία του δικαστή σχετικά με τον καθορισμό των αποτελεσμάτων που συνεπάγεται για ένα πρόσωπο η υποβολή του σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης. Ακόμη, στη νέα ρύθμιση παρατηρείται ευρεία κλιμάκωση των συνεπειών υποβολής σε δικαστική συμπαράσταση, η οποία αποτελεί έκφραση της αρχής της αναλογικότητας στο χώρο του ιδιωτικού δίκαιου επειδή δίνει τη δυνατότητα επιβολής στο δικαστή των μέτρων που απαιτούνται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, αναλόγως των ιδιαιτεροτήτων της, καθώς και τα συμφέροντα του συμπαραστατούμενου, τα οποία συνιστούν το απώτατο όριο της ελευθερίας του.

Παρολαυτά, η εν λόγω ελευθερία δεν παρέχεται στην περίπτωση ατόμων που πάσχουν είτε από σωματική αναπηρία (1667 παρ.2 ΑΚ) είτε εκτίουν ποινή στερητική της ελευθερίας (1688 ΑΚ), οπότε και δεσμεύεται από την αίτηση τους με αποτέλεσμα να μην μπορεί να επιβάλει περιορισμούς περισσότερους από αυτούς που ζητήθηκαν. Περαιτέρω, στην περίπτωση του άρθρου 1688 ΑΚ η συμπαράσταση είναι όπως ορίζει ρητά ο νόμος πάντοτε επικουρική. Εν αντιθέσει, όμως, το δικαστήριο είναι ελεύθερο να επιβάλλει λιγότερους περιορισμούς⁴¹.

ii. Πλήρης στερητική δικαστική συμπαράσταση

Στην περίπτωση κατά την οποία ο πάσχων κηρύσσεται σε πλήρη στερητική δικαστική συμπαράσταση, αυτός στερείται παντελώς της δικαιοπρακτικής του ικανότητας. Έτσι, ο

⁴⁰ βλ. παραπάνω στην παρούσα, σελ. 8

⁴¹ I. Καρακώστας, ο.π., 2012, σελ. 945 επ.

συμπαραστατούμενος είναι εντελώς ανίκανος να προβεί σε δικαιοπραξία (128 περ.β',1676 εδ.α'ΑΚ). Συνεπώς, δεν δύναται να επιχειρήσει ουδεμία δικαιοπραξία αλλά ούτε και να διεξάγει οποιαδήποτε δίκη. Όσον αφορά τις μη προσωποπαγείς δικαιοπραξίες, ο συμπαραστατούμενος δικαιοπρακτεί μέσω του δικαστικού του συμπαραστάτη, ο οποίος αποτελεί το νόμιμο εκπρόσωπό του. Εάν ο συμπαραστατούμενος προβεί αυτοπροσώπως σε δικαιοπραξία, η σχετική δικαιοπραξία είναι άκυρη (130,170 ΑΚ). Σύμφωνα με την κρατούσα άποψη, η ακυρότητα αυτή είναι απόλυτη-ήτοι έχει το δικαίωμα να την επικαλεστεί οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον.

Η θέση του πάσχοντος σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης θα πρέπει να ορίζεται ρητά στην απόφαση προς εξασφάλιση της προστασίας του. Στην περίπτωση της πλήρους στερητικής δικαστικής συμπαράστασης λόγω του ότι το πρόσωπο είναι πλήρως ανίκανο να επιχειρεί οποιαδήποτε δικαιοπραξία, αρκεί η ρητή μνεία του επιβαλλόμενου καθεστώτος δίχως να απαιτείται απαρίθμηση των πράξεων στις οποίες δεν δύναται να προβαίνει αυτοπροσώπως⁴².

iii. Πλήρης επικουρική δικαστική συμπαράσταση

Η πλήρης επικουρική δικαστική συμπαράσταση ισοδυναμεί με αδυναμία του συμπαραστατούμενου να προβαίνει σε οποιοσδήποτε δικαιοπραξίες καθώς και να διεξάγει τις συναφείς δίκες, χωρίς τη συναίνεση του δικαστικού του συμπαραστάτη. Ειδικότερα, ο πάσχων έχει περιορισμένη δικαιοπρακτική ικανότητα (129 περ. γ' ΑΚ), η οποία συμπληρώνεται με τη συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη (1676 περ. 2 ΑΚ). Ο τελευταίος επέχει θέση νόμιμου παραστάτη, όχι όμως και νόμιμου αντιπροσώπου⁴³.

Κατά το άρθρο 1683 ΑΚ, η συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη, απ' την οποία εξαρτάται η ισχύς ορισμένων ή και όλων των δικαιοπραξιών αυτού που έχει τεθεί υπό καθεστώς επικουρικής δικαστικής συμπαράστασης, παρέχεται με έγγραφο τύπο και μόνο πριν απ' την επιχείρηση της πράξης. Στην περίπτωση κατά την οποία ο δικαστικός συμπαραστάτης αρνείται να προβεί σε συναίνεση, τη σχετική απόφαση λαμβάνει το δικαστήριο κατόπιν της αίτησης του συμπαραστατούμενου. Επίσης, οι πράξεις του συμπαραστατούμενου που επιχειρήθηκαν χωρίς την συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη κηρύσσονται άκυρες, παρόλο που για αυτές απαιτείται σύμφωνα με το νόμο και η συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη. Απαραίτητος όρος κήρυξης της ακυρότητας είναι η πρόβλεψη στο νόμο ή στη δικαστική απόφαση (που υποβάλλει το πρόσωπο σε καθεστώς επικουρικής δικαστικής συμπαράστασης) της συναίνεσης του δικαστικού συμπαραστάτη προκειμένου να καταρτισθεί εγκύρως η δικαιοπραξία. Ακυρότητα λαμβάνει χώρα και στις περιπτώσεις που η παρασχεθείσα συναίνεση δεν πληροί τους όρους του άρθρου 1683 ΑΚ. Πρόκειται για σχετική ακυρότητα, ήτοι δύναται να την επικαλεστεί μόνο ο δικαστικός συμπαραστάτης, ο συμπαραστατούμενος καθώς και οι καθολικοί και ειδικοί διάδοχοι του.

Παρόλο που δεν ορίζεται ρητώς στο άρθρο 1678 παρ.1 ΑΚ, από τη διατύπωση των παρ. 2 και 3 του άρθρου 1678 ΑΚ προκύπτει ότι αντίστοιχη ρητή μνεία του επιβαλλόμενου καθεστώτος είναι υποχρεωτική και στην περίπτωση που επιβάλλεται πλήρης επικουρική δικαστική συμπαράσταση χωρίς και πάλι να είναι αναγκαία η απαρίθμηση των πράξεων στις οποίες ο πάσχων δεν έχει τη

⁴² βλ. σχετικά ΜΠρΑθ 658/2020 (dsanet.gr) και ΜΠρΑθ 1407/2020

⁴³ Ι.Σ. Σπυριδάκης, ο.π., 2020, σελ. 724 επ.

δυνατότητα να προβαίνει χωρίς τη συναίνεση του δικαστικού του συμπαραστάτη.

iv. Μερική στερητική δικαστική συμπαράσταση

Σε περίπτωση θέσης του πάσχοντος σε καθεστώς μερικής στερητικής συμπαράστασης, ο συμπαραστατούμενος είναι περιορισμένα ικανός για δικαιοπραξία (129 περ. β' ΑΚ). Η υποβολή σε μερική στερητική δικαστική συμπαράσταση εξομοιώνεται με αδυναμία του προσώπου να επιχειρήσει ορισμένες μόνο δικαιοπραξίες και να διεξάγει τις συναφείς με αυτές δίκες, οι οποίες καθορίζονται με την δικαστική απόφαση. Η απαρίθμηση στη δικαστική απόφαση των δικαιοπραξιών στην επιχείρηση των οποίων δεν δύναται να προβεί ο συμπαραστατούμενος, είναι και κατά την κρατούσα και ορθότερη άποψη περιοριστική, με όριο την καλή πίστη και τα χρηστά ήθη. Οι εν λόγω δικαιοπραξίες, όπως και οι συναφείς δίκες γίνονται από τον δικαστικό συμπαραστάτη, ο οποίος ενεργεί στο όνομα του συμπαραστατούμενου (νόμιμος αντιπρόσωπος)⁴⁴.

Στην περίπτωση κατά την οποία ο συμπαραστατούμενος τεθεί σε καθεστώς μερικής δικαστικής συμπαράστασης, δεν δύναται να προβαίνει αυτοπροσώπως σε: α) όσες δικαιοπραξίες ορίζονται στη δικαστική απόφαση, β) όσες δικαιοπραξίες δεν μπορεί να επιχειρεί και ο επίτροπος ανηλικού χωρίς την άδεια του δικαστηρίου εκτός αν η απόφαση ή ο νόμος ορίζει διαφορετικά (1678 παρ. 2 ΑΚ) καθώς και σε γ) χαριστικές δικαιοπραξίες, είσπραξη απαιτήσεως ή παροχή εξοφλήσεως πλην εάν έχουν επιτραπεί ρητά από το δικαστήριο (1678 παρ.3 ΑΚ). Επομένως, ο συμπαραστατούμενος δεν μπορεί να επιχειρήσει τις ανωτέρω υπό α-γ πράξεις χωρίς τη συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη σε περίπτωση που έχει τεθεί σε καθεστώς μερικής επικουρικής δικαστικής συμπαράστασης. Αν η απόφαση ορίζει απλώς τη θέση του προσώπου σε καθεστώς μερικής στερητικής ή μερικής επικουρικής δικαστικής συμπαράστασης χωρίς να απαριθμεί τις δικαιοπραξίες για τις οποίες είναι ανίκανο, τότε το πρόσωπο δεν μπορεί να επιχειρεί αυτοπροσώπως ή χρειάζεται τη συναίνεση του δικαστικού του συμπαραστάτη για τις ως άνω υπό β και γ δικαιοπραξίες. Έτσι, παρέχεται ευρεία ευχέρεια στο δικαστήριο επέκτασης ή περιορισμού του κύκλου των πράξεων τις οποίες σε περίπτωση σιωπής της απόφασης αδυνατεί να επιχειρεί ο συμπαραστατούμενος παρά το γεγονός ότι μια επισκόπηση της νομολογίας των ελληνικών δικαστηρίων αποκαλύπτει ότι τα τελευταία σχεδόν χρόνια ποτέ δεν κάνουν χρήση της ως άνω ευχέρειας.

Σε περίπτωση που ο συμπαραστατούμενος προβεί σε δικαιοπραξία, για την οποία στερείται δικαιοπρακτικής ικανότητας, επέρχεται ακυρότητα, για την οποία ισχύουν τα προαναφερθέντα για την πλήρη στερητική δικαστική συμπαράσταση .

v. Μερική επικουρική δικαστική συμπαράσταση

Υπάρχει δυνατότητα το δικαστήριο να ορίσει ότι η συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη είναι απαραίτητη για κάποιες μόνο πράξεις. Στην εν λόγω περίπτωση, ο συμπαραστατούμενος δεν δύναται να προβαίνει χωρίς τη συναίνεση του δικαστικού του συμπαραστάτη στις κάτωθι δικαιοπραξίες: α) σε όσες ορίζονται στη δικαστική απόφαση, β) σε όσες δεν δύναται να επιχειρεί και ο επίτροπος ανηλικού δίχως την άδεια του δικαστηρίου, πλην διαφορετικού ορισμού από την απόφαση ή το νόμο (1678 παρ.2 ΑΚ), όπως π.χ. να διαθέτει την περιουσία του συνολικά ή μερικά

⁴⁴ *Ι.Σ. Σπυριδάκης, ο.π., 2020, σελ. 725*

(η τελευταία υπάρχει όταν τα εκποιούμενα περιουσιακά στοιχεία αντιπροσωπεύουν ιδιαίτερα μεγάλη αξία σε συνάρτηση με την εναπομείνουσα περιουσία), να εκποιεί ή να αποκτά με αντάλλαγμα ακίνητο ή εμπράγματο δικαίωμα σε ξένο ακίνητο, να εκχωρεί απαίτηση που έχει ως αντικείμενο τη μεταβίβαση ακινήτου, να εκποιεί τίτλους ή πολύτιμα αντικείμενα από την περιουσία του και ακόμη γ) σε χαριστικές δικαιοπραξίες, είσπραξη απαιτήσεως ή παροχή εξοφλήσεως με εξαίρεση τις περιπτώσεις που αυτές έχουν επιτραπεί ρητά από το δικαστήριο (1678 παρ.3 ΑΚ)⁴⁵.

Αξίζει να σημειωθεί ότι εάν στην απόφαση είτε δεν μνημονεύεται καθόλου είτε δεν προκύπτει με σαφήνεια ότι ο συμπαραστατούμενος τίθεται σε καθεστώς πλήρους στερητικής ή πλήρους επικουρικής δικαστικής συμπαράστασης, ενόψει της αρχής της προστασίας της προσωπικότητας του συμπαραστατούμενου, που επιτάσσει την επιβολή όσο το δυνατόν λιγότερων περιορισμών, ορθότερο είναι να γίνει δεκτό ότι πρόκειται για μερική (στερητική ή επικουρική) δικαστική συμπαράσταση και κατ' επέκταση ο συμπαραστατούμενος δεν μπορεί να επιχειρεί (ή χρειάζεται τη συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη για να επιχειρήσει) τις αναφερόμενες στο άρθρο 1678 παρ. 2 και 3 ΑΚ πράξεις⁴⁶.

vi. Συνδυασμός μορφών δικαστικής συμπαράστασης

Το άρθρο 1679 ΑΚ αναφέρεται στην επιχείρηση πράξεων υπό το καθεστώς συνδυασμού στερητικής και επικουρικής δικαστικής συμπαράστασης, τον οποίο το δικαστήριο δύναται να επιβάλει κατά το άρθρο 1676 εδ. α' αρ. 3 ΑΚ. Σε περίπτωση που το δικαστήριο υποβάλει τον συμπαραστατούμενο σε συνδυασμό στερητικής και επικουρικής δικαστικής συμπαράστασης υποχρεούται σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1679 ΑΚ να ορίζει ρητά ποιες πράξεις θα πρέπει να επιχειρεί ο δικαστικός συμπαραστάτης για λογαριασμό του συμπαραστατούμενου (στερητική δικαστική συμπαράσταση) και για ποιες θα πρέπει απλώς να δίνει τη συναίνεσή του (επικουρική δικαστική συμπαράσταση).

Περαιτέρω, στο άρθρο 1679 εδ. β' ΑΚ προβλέπεται ένας ακόμη συνδυασμός. Το δικαστήριο δύναται να θέσει ένα πρόσωπο σε επικουρική δικαστική συμπαράσταση αφαιρώντας του όμως την ίδια στιγμή την αυτοπρόσωπη διοίκηση της περιουσίας (συμπεριλαμβανομένης ή μη της ελεύθερης διάθεσης των εισοδημάτων από αυτήν) και αναθέτοντάς την στο δικαστικό συμπαραστάτη. Το ως άνω αποτελεί έναν επιπλέον περιορισμό της δικαιοπρακτικής ικανότητας του συμπαραστατούμενου επί επικουρικής δικαστικής συμπαράστασης που αποσκοπεί στην πληρέστερη προστασία των συμφερόντων του.

Σε περίπτωση συνδυασμού στερητικής και επικουρικής δικαστικής συμπαράστασης, η εγκυρότητα των πράξεων κρίνεται αναλόγως του προσδιορισμού της δικαστικής απόφασης, ήτοι ανάλογα με το αν οι συγκεκριμένες πράξεις εντάσσονται σε αυτές για τις οποίες ο συμπαραστατούμενος τελεί υπό στερητική δικαστική συμπαράσταση ή σε αυτές για τις οποίες τελεί σε επικουρική δικαστική συμπαράσταση. Οι πρώτες αν επιχειρηθούν από το συμπαραστατούμενο υπόκεινται σε απόλυτη ακυρότητα, ενώ οι πράξεις της δεύτερης κατηγορίας σε σχετική ακυρότητα εάν επιχειρηθούν χωρίς τη συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη. Για

⁴⁵ *Ι.Σ. Σπυριδάκης*, ο.π., 2020, σελ. 725

⁴⁶ *Ι. Καρακώστας*, ο.π., 2012, σελ. 947 επ.

αυτό το λόγο, το άρθρο 1679 ΑΚ απαιτεί το ρητό καθορισμό της κατηγορίας στην οποία ανήκει καθεμία πράξη⁴⁷.

V. ΑΡΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ

i. Γενικά

Η λήξη του καθεστώτος της δικαστικής συμπαράστασης επέρχεται με το θάνατο ή την κήρυξη του προσώπου σε αφάνεια, καθώς και με την άρση της δικαστικής συμπαράστασης σύμφωνα με το άρθρο 1685 ΑΚ⁴⁸. Άρση της δικαστικής συμπαράστασης σημαίνει κατάργηση του εν λόγω καθεστώτος με δικαστική απόφαση, έτσι ώστε το πρόσωπο να περιέρχεται δικαιοπρακτικώς στην κατάσταση στην οποία βρισκόταν πριν την υποβολή του σε δικαστική συμπαράσταση. Εν αντιθέσει, σε περίπτωση θανάτου ή αφάνειας του συμπαραστατούμενου, η άρση της δικαστικής συμπαράστασης επέρχεται αυτοδικαίως⁴⁹.

Μετά τη λήξη της δικαστικής συμπαράστασης, ο δικαστικός συμπαραστάτης υποχρεούται σε παράδοση της περιουσίας που διοίκησε και σε λογοδοσία περί της διαχείρισής του. Η υποχρέωση παράδοσης αναφέρεται τόσο στα περιουσιακά στοιχεία, τα οποία παρέλαβε ο δικαστικός συμπαραστάτης κατά την έναρξη του λειτουργημάτων του, όσο και στα μετέπειτα αποκτηθέντα με οποιονδήποτε τρόπο υπέρ του συμπαραστατούμενου κατά τη διάρκεια της δικαστικής συμπαράστασης. Ακόμη, ασκείται με αγωγή που υπόκειται στη συνήθη εικοσαετή παραγραφή. Κατά της αγωγής αυτής ο δικαστικός συμπαραστάτης μπορεί να προτείνει ένσταση επίσχεσης για τις δαπάνες του. Αναλόγως του τρόπου που έληξε η δικαστική συμπαράσταση, την αξίωση απόδοσης και λογοδοσίας θα έχουν ο συμπαραστατούμενος ή οι κληρονόμοι του⁵⁰.

ii. Άρση της δικαστικής συμπαράστασης- Προϋποθέσεις

Κατά το άρθρο 1685 εδ.α' ΑΚ, η δικαστική συμπαράσταση αίρεται με δικαστική απόφαση κατόπιν αιτήσεως των προσώπων που δικαιούνται να την αιτηθούν αλλά και αυτεπαγγέλτως σε περίπτωση έκλειψης των λόγων που την προκάλεσαν. Απαραίτητο όρο της άρσης της δικαστικής συμπαράστασης αποτελεί η έλλειψη των λόγων που προκάλεσαν την επιβολή της, δηλαδή είτε η θεραπεία του συμπαραστατούμενου από την ψυχική ή τη διανοητική διαταραχή ή τη σωματική αναπηρία σε τέτοιο βαθμό τουλάχιστον που να έχει από εδώ και πέρα τη δυνατότητα αυτομέριμνας των υποθέσεών του, είτε η μη έκθεση πλέον σε κίνδυνο στέρησης του ίδιου ή των άλλων προσώπων που αναφέρονται στο άρθρο 1666 ΑΚ, εξαιτίας των χαρακτηριστικών ελαττωμάτων του⁵¹.

iii. Νομιμοποιούμενα πρόσωπα- Διαδικασία

Η άρση της δικαστικής συμπαράστασης, η οποία συνιστά ανάστροφη διαδικασία της κήρυξής της, δεν επέρχεται αυτοδικαίως. Για την υποβολή της αίτησης περί άρσης της δικαστικής

⁴⁷ βλ. σχετικά *Ε. Κουνουγέρη- Μανωλεδάκη*, ο.π., 2021, σελ. 575 επ.

⁴⁸ *Α. Κοτζαμπάση*, ο.π., 2021, σελ. 331

⁴⁹ βλ. αναλυτικά *Π. Χρ. Φίλιος*, Οικογενειακό δίκαιο, 2011, σελ. 409-410

⁵⁰ *Ν. Λεοντής*, ο.π., 2020, σελ. 3785 επ.

⁵¹ *Ε. Κουνουγέρη- Μανωλεδάκη*, ο.π., 2021, σελ. 580 επ.

συμπαραστάσης νομιμοποιούνται ενεργητικά τα πρόσωπα που κατ' άρθρο 1667 ΑΚ νομιμοποιούνται να αιτηθούν και την κήρυξη της δικαστικής συμπαραστάσης. Ειδικότερα, πρόκειται για τον πάσχοντα, τους γονείς του, τα τέκνα του, το σύζυγό του, εφόσον υπάρχει έγγαμη συμβίωση και τέλος τον εισαγγελέα. Περαιτέρω, η εν λόγω διαδικασία μπορεί να κινηθεί και αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο. Όσον αφορά το δικαστικό συμπαραστάτη αυτός δεν νομιμοποιείται να αιτηθεί την άρση της αλλά δύναται μέσω της ενημέρωσης του δικαστηρίου που προβλέπεται στο άρθρο 1686 ΑΚ να προκαλέσει την αυτεπάγγελτη ενέργεια του δικαστηρίου. Στις περιπτώσεις που ένα πρόσωπο έχει τεθεί σε δικαστική συμπαραστάση εξαιτίας σωματικής αναπηρίας (1667 παρ.2 ΑΚ) την αίτηση για άρση της δικαστικής συμπαραστάσης νομιμοποιείται να ζητήσει μόνο ο ίδιος (1685 παρ.2 ΑΚ) και αποκλείεται και η αυτεπάγγελτη δράση του δικαστηρίου. Ακόμη, γίνεται δεκτό ότι την άρση της δικαστικής συμπαραστάσης δικαιούται να ζητήσει και ο κατ' άρθρο 1688 ΑΚ συμπαραστατούμενο (1688)⁵².

⁵² *Ε. Κουνονγέρη-Μανωλεδάκη, ο.π., 2021, σελ. 580 επ.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΠΡΟΣΩΠΟ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ - ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΟΡΙΣΜΟΥ- ΠΑΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ⁵³

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Αναφορικά με το θεσμό της δικαστικής συμπάρστασης η νόμιμη αντιπροσώπευση του συμπαραστατούμενου, στην περίπτωση της στερητικής δικαστικής συμπάρστασης ή η παροχή της προβλεπόμενης συναίνεσης, στην περίπτωση της επικουρικής δικαστικής συμπάρστασης, ανατίθεται στο δικαστικό συμπαραστάτη⁵⁴. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το έργο του δικαστικού συμπαραστάτη τόσο στη στερητική όσο και στην επικουρική δικαστική συμπάρσταση εποπτεύεται από εποπτικό συμβούλιο αποτελούμενο από τρία έως πέντε μέλη⁵⁵.

Πρόκειται καταρχήν για φυσικό πρόσωπο (με εξαίρεση την περίπτωση του άρθρου 1671 ΑΚ⁵⁶) που ασκεί ένα λειτούργημα προσωποπαγές, μη υποχρεωτικό και καταρχήν άμισθο⁵⁷. Ακόμη, ο δικαστικός συμπαραστάτης είναι πάντοτε δοτός καθώς διορίζεται με δικαστική απόφαση⁵⁸. Στα πλαίσια της προστασίας της προσωπικότητας του φυσικού προσώπου το οποίο επρόκειτο να τεθεί υπό δικαστική συμπάρσταση, αναγνωρίζεται σε αυτό η δυνατότητα υπόδειξης του δικαστικού του συμπαραστάτη⁵⁹. Παρότι δεν υφίσταται ρητή πρόβλεψη στο νόμο, πέρα από τις περιπτώσεις στερητικής δικαστικής συμπάρστασης, στις οποίες κατά παραπομπή από τη διάταξη του άρθρου 1682 εδ. α' ΑΚ τυγχάνει εφαρμογής η διάταξη του άρθρου 1604 ΑΚ, υποστηρίζεται στη θεωρία η άποψη ότι το δικαστήριο μπορεί να διορίσει άνω του ενός δικαστικούς συμπαραστάτες για το ίδιο πρόσωπο (είτε με κατανομή είτε χωρίς κατανομή των αρμοδιοτήτων του)⁶⁰.

Ο διορισμός του προσώπου του οριστικού δικαστικού συμπαραστάτη ρυθμίζεται στις διατάξεις των άρθρων 1669-1671 ΑΚ. Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 1669 ΑΚ ορίζει ποια φυσικά πρόσωπα και υπό ποιες προϋποθέσεις διορίζονται δικαστικοί συμπαραστάτες, ενώ το άρθρο 1670 ΑΚ προβλέπει αποκλεισμό της δυνατότητας διορισμού τριών κατηγοριών προσώπων παραθέτοντας τα αποτελέσματα του παράνομου διορισμού τους. Τέλος, το άρθρο 1671 ΑΚ ρυθμίζει την ανάθεση της δικαστικής συμπάρστασης στις περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν βρίσκεται κατάλληλο

⁵³ Γ. Θ. Δασκαρόλη, Παραδόσεις Οικογενειακού Δικαίου, 2011, σελ. 744 επ. και Α.Σ. Γεωργιάδης, ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, 2017, σελ. 843 επ.

⁵⁴ Ι.Σ. Σπυριδάκης, ο.π., 2020, σελ. 760 επ. και Α.Σ. Γεωργιάδης, ο.π., 2013, σελ. 1102 επ., Ν.Λεοντής, ο.π., 2020, ΣΕΛ. 3762 επ. και Ε. Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη, ο.π., 2021, σελ. 568 επ.

⁵⁵ Π. Νικολόπουλος, ο.π., 2015, σελ. 963

⁵⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 1671 του αστικού κώδικα «Αν δεν βρίσκεται κατάλληλο φυσικό πρόσωπο για να διοριστεί δικαστικός συμπαραστάτης, σύμφωνα με τους ορισμούς του άρθρου 1669, η δικαστική συμπάρσταση ανατίθεται σε σωματείο ή ίδρυμα, που έχουν συσταθεί ειδικά για το σκοπό αυτόν και διαθέτουν το κατάλληλο προσωπικό και υποδομή, αλλιώς στην αρμόδια κοινωνική υπηρεσία. Το άρθρο 1635 έχει ανάλογη εφαρμογή».

⁵⁷ Ν. Λεοντής, ο.π., 2020, σελ. 3762

⁵⁸ Π. Νικολόπουλος, ο.π., 2015, σελ. 953 και Α. Κουτσουράδης- Α. Γεωργιάδη, «Προστατευτικοί Θεσμοί του Αστικού Δικαίου, 2002, σελ. 136 επ.

⁵⁹ Ν. Λεοντής, ο.π., 2020, σελ. 3762

⁶⁰ Σ.Ι. Σπυριδάκης, ο.π., 1998, σελ. 93 και Ι.Σ. Σπυριδάκης, Οικογενειακό Δίκαιο, 2020, σελ. 763 και Ν.Λεοντής, ο.π., 2020, σελ. 3762 επ.

φυσικό πρόσωπο. Σχετικά είναι και τα άρθρα 1672-1673 ΑΚ, τα οποία αναφέρονται στο πρόσωπο του προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη⁶¹.

Π. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ

Ο διορισμός του δικαστικού συμπαραστάτη δεν πραγματοποιείται σε όλες τις περιπτώσεις με την ίδια απόφαση που θέτει το πρόσωπο σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης⁶². Συνεπώς, ο διορισμός του μπορεί να λάβει χώρα και με άλλη μεταγενέστερη δικαστική απόφαση⁶³. Εντούτοις, στην πράξη το πιο σύνηθες είναι ο διορισμός του δικαστικού συμπαραστάτη να γίνεται με την ίδια απόφαση με την οποία τίθεται το πρόσωπο υπό δικαστική συμπαράσταση, πρακτική η οποία είναι πιο συμφέρουσα για τον συμπαραστατούμενο εξυπηρετώντας κατά αυτό τον τρόπο την οικονομία της δίκης⁶⁴. Ανεξαρτήτως του γεγονότος εάν ο διορισμός λαμβάνει χώρα με την ίδια ή με μεταγενέστερη δικαστική απόφαση, η διαδικασία που επακολουθεί είναι παρόμοια με αυτή που ρυθμίζει τη θέση ενός προσώπου υπό δικαστική συμπαράσταση και κατ' επέκταση και στην εν λόγω διαδικασία ισχύουν τα αναφερόμενα στο άρθρο 1667 ΑΚ. Το λειτούργημα του οριστικού δικαστικού συμπαραστάτη εκκινεί με την τελεσιδικία της απόφασης που τον ορίζει (1681 ΑΚ), ενώ στο ενδιάμεσο διάστημα διορίζεται προσωρινός δικαστικός συμπαραστάτης (βλ. σχετικά άρθρα 1672, 1673 ΑΚ). Ratio της ρύθμισης αυτής είναι η ουσιώδης επέμβαση στην έννομη σφαίρα του πάσχοντος και το γεγονός ότι η τελεσιδικία προσφέρει περισσότερα εχέγγυα ορθής δικαστικής κρίσης σχετικά με την καταλληλότητα του προσώπου του δικαστικού συμπαραστάτη, το οποίο διαθέτει τις ευρύτερες εξουσίες που διαθέτει και ο επίτροπος ανηλικού (ΑΚ 1682 επ.)⁶⁵.

Οι νομοθετικές διατάξεις που αφορούν τον επίτροπο ανηλικού τυγχάνουν αναλογικής εφαρμογής και στην περίπτωση του δικαστικού συμπαραστάτη (βλ. ΑΚ 1599 επ.). Κατ' επέκταση, ο δικαστικός συμπαραστάτης δύναται να προβεί σε αποποίηση του διορισμού του μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα ως ένδειξη επιμέλειας αλλά και σεβασμού προς το δικαστήριο που προέβη στο διορισμό του)⁶⁶ ή σε παραίτηση κατόπιν ανάληψης των καθηκόντων του, υπό τον όρο ότι συντρέχει κάποιος ειδικότερος σπουδαίος λόγος ο οποίος εμποδίζει ή δυσχεραίνει την εκπλήρωση των καθηκόντων του. Ως τέτοιος λόγος θεωρείται ο,τιδήποτε δικαιολογεί τη μη συνέχιση του λειτουργημάτων του, είτε λόγω του ότι αυτό θα έθετε σε κίνδυνο τα συμφέροντα του πάσχοντος (ενδεχομένως κάποια ασθένεια του συμπαραστάτη η οποία θα οδηγούσε σε αδυναμία άσκησης των καθηκόντων του), είτε λόγω του γεγονότος ότι ο δικαστικός συμπαραστάτης βρίσκεται σε αδυναμία συνέχισης εν γένει του λειτουργημάτων του (λ.χ. εξαιτίας γήρατος). Σε περίπτωση μη ύπαρξης σπουδαίου λόγου, δεν γίνεται δεκτή παραίτηση διότι αυτό θα συντελούσε στην καταστρατήγηση του δοτού χαρακτήρα του λειτουργήματος του δικαστικού συμπαραστάτη, αλλά και του θεσμού της δικαστικής συμπαράστασης γενικότερα. Περαιτέρω, γίνεται δεκτή η

⁶¹ βλ. κεφάλαιο τρίτο της παρούσας

⁶² βλ. σχετικά ΕφΠειραιά 774/2012 (ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ)

⁶³ Ν. Λεοντής, ο.π., 2020, σελ. 3762 επ. και Ε. Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη, ο.π., 2021, σελ. 566-8

⁶⁴ «Στην τελευταία περίπτωση θα πρέπει στην αίτηση να σωρεύεται και αίτημα για το διορισμό δικαστικού συμπαραστάτη, το οποίο είναι νόμιμο και πριν τη θέση του προσώπου υπό δικαστική συμπαράσταση κατ' άρθρο 69 παρ.1 περ.δ' ΚΠολΔ», Βλ. Ι. Καρακώστας, ο.π., 2012, σελ. 919

⁶⁵ Βλ. παρακάτω, σελ.

⁶⁶ Κ. Παντελίδου, Η επιτροπεία ανηλικών, 2007, σελ. 62 επ.

παραίτηση στην περίπτωση που θα διορισθεί δικαστικός συμπαραστάτης σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ΑΚ 1671, ήτοι σε σωματείο, σε ίδρυμα ή στην αρμόδια κοινωνική υπηρεσία⁶⁷.

Κατ' ανάλογη εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 1594 ΑΚ, γίνεται δεκτό ότι σε περίπτωση στερητικής δικαστικής συμπαραστάσης υπάρχει δυνατότητα διορισμού περισσότερων του ενός δικαστικών συμπαραστατών, αν συντρέχουν ιδιαίτεροι λόγοι αναφορικά με το συμφέρον του συμπαραστατούμενου με αποτέλεσμα την επιβολή του διορισμού περισσότερων δικαστικών συμπαραστατών. Ειδικότερα, το δικαστήριο με την απόφαση που τους διορίζει ή και με μεταγενέστερη απόφαση δύναται προβεί σε κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ τους. Σε περίπτωση που δεν έχει προβλεφθεί κατανομή αρμοδιοτήτων, αυτές ασκούνται από κοινού και τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις σχετικά με την κοινωνία δικαιώματος. Ενδεχόμενες διαφωνίες ανάμεσα στους δικαστικούς συμπαραστάτες λύονται από το εποπτικό συμβούλιο και ύστερα από αίτηση του συμπαραστατούμενου, του συμπαραστάτη που διαφωνεί ή οποιουδήποτε άλλου έχει έννομο συμφέρον.

III. ΑΜΟΙΒΗ-ΔΑΠΑΝΕΣ⁶⁸

Υπάρχει η δυνατότητα από μέρος του δικαστηρίου ορισμού συγκεκριμένης κατά τις περιστάσεις αμοιβής για την απασχόληση του δικαστικού συμπαραστάτη, ανάλογη με τους κόπους του και το μέγεθος της περιουσίας που διαχειρίζεται κατόπιν σχετικής αίτησης και της γνώμης του εποπτικού συμβουλίου. Σε περίπτωση που η εν λόγω περιουσία δεν επαρκεί για να καταβληθεί στον επίτροπο αμοιβή ανάλογη της έκτασης της απασχόλησής του ή σε περίπτωση που δεν υπάρχει καθόλου περιουσία και το δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει λόγω των ειδικών περιστάσεων να καταβληθεί αμοιβή, η αμοιβή που καθορίζεται καταβάλλεται στο δικαστικό συμπαραστάτη από το δημόσιο ταμείο, κατά τον τρόπο που ορίζει ο νόμος. Ο δικαστικός συμπαραστάτης έχει δικαίωμα να απαιτήσει την καταβολή κάθε δαπάνης που είναι αναγκαία για τη διεξαγωγή της επιτροπείας κατά τις διατάξεις για την εντολή.

IV. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ - ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ

Αναφορικά με τη διοίκηση της περιουσίας του συμπαραστατούμενου που τίθεται υπό τη διαχείριση του δικαστικού συμπαραστάτη, οι πράξεις στις οποίες προβαίνει κατηγοριοποιούνται ως εξής⁶⁹:

i. Επιβαλλόμενες πράξεις

Ο δικαστικός συμπαραστάτης έχει την υποχρέωση μεταξύ άλλων να συντάσσει παρουσία εκπροσώπου του εποπτικού συμβουλίου απογραφή της περιουσίας που υπάρχει με το διορισμό υπό τον όρο ότι υπόκειται στη διαχείρισή του, να προκαλέσει ύστερα από την ανάληψη των καθηκόντων του απόφαση του εποπτικού συμβουλίου η οποία να ορίζει την ετήσια δαπάνη προς την κάλυψη των αναγκών του συμπαραστατούμενου, να τοποθετεί επωφελώς τα χρήματα του συμπαραστατούμενου, να τοποθετεί σε τράπεζα ή σε κάποιο άλλο πιστωτικό ίδρυμα πολύτιμα

⁶⁷ βλ. διπλωματική εργασία *Χρυσανγής Χρήστου Κούλιου*, Ορισμός και αντικατάσταση δικαστικού συμπαραστάτη, σελ. 37 επ.

⁶⁸ *Ι.Σ. Σπυριδάκης*, ο.π., 2020, σελ. 764 επ.

⁶⁹ βλ. αναλυτικότερα *Ι. Καράκωστας*, ο.π., 2012, σελ. 977-980

αντικείμενα και τίτλους του συμπαραστατούμενου καθώς και να λογοδοτεί στο εποπτικό συμβούλιο κάθε έτος.

Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του δικαστικού συμπαραστάτη προς τις ως άνω υποχρεώσεις του, υπέχει ευθύνη αποζημίωσης του συμπαραστατούμενου και δύναται να κηρυχθεί η παύση του.

ii. Απαγορευμένες πράξεις

Απαγορεύεται η κατάρτιση δικαιπραξιών με χαριστική αιτία σε βάρος της περιουσίας του συμπαραστατούμενου, με εξαίρεση όσες γίνονται από ιδιαίτερο ηθικό καθήκον ή από λόγους κοινωνικής ευπρέπειας καθώς ακόμη και να χρησιμοποιεί για δικό του λογαριασμό την περιουσία του συμπαραστατούμενου, ιδίως μετρητά χρήματα.

Πράξεις παρά την απαγόρευσή τους καθίστανται άκυρες. Η ακυρότητα είναι σχετική υπέρ του δικαστικού συμπαραστατούμενου και των καθολικών και ειδικών διαδόχων του. Ειδικότερα, η εν λόγω παράβαση δύναται να οδηγήσει σε ευθύνη του συμπαραστάτη⁷⁰ καθώς και στην παύση του⁷¹.

iii. Πράξεις άνευ διατυπώσεων

Ειδικότερα, ο δικαστικός συμπαραστάτης ενεργεί ως προς την περιουσία του συμπαραστατούμενου κάθε πράξη τακτικής διαχείρισης, όπως είναι ενδεικτικά η πληρωμή χρεών και είσπραξη απαιτήσεων.

iv. Πράξεις υπό διατυπώσεις

Ως τέτοιες θεωρούνται οι πράξεις που διενεργούνται με την άδεια του εποπτικού συμβουλίου (π.χ. η εκμίσθωση ή η μίσθωση ακινήτων στο όνομα του συμπαραστατούμενου) και πράξεις με γενική άδεια του δικαστηρίου κατόπιν γνωμοδότησεως του εποπτικού συμβουλίου. Πιο συγκεκριμένα, το δικαστήριο δύναται να δώσει γενική άδεια στο δικαστικό συμπαραστάτη να επιχειρεί απεριορίστως τις πράξεις που τελούνται μετά από άδεια του εποπτικού συμβουλίου. Ακόμη, ο δικαστικός συμπαραστάτης μετά από γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου και άδεια του δικαστηρίου έχει το δικαίωμα στο όνομα του συμπαραστατούμενου να προβαίνει σε διάφορες ενέργειες, όπως μεταξύ άλλων σε διάθεση περιουσίας συνολικά ή κατά ένα μέρος της, εκχώρηση απαίτησης που έχει ως αντικείμενο τη μεταβίβαση ακινήτου στο συμπαραστατούμενο, εκποίηση τίτλων ή άλλων πολύτιμων αντικειμένων κτλ.

V. ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ

Ο δικαστικός συμπαραστάτης υπέχει ευθύνη για κάθε ζημία προκαλούμενη στο συμπαραστατούμενο από υπαιτιότητά του κατά την άσκηση των καθηκόντων του. Με τον όρο

⁷⁰ Βλ. ΑΚ 1632, «Ο επίτροπος ευθύνεται για κάθε ζημία του ανηλίκου από πταίσμα του κατά την άσκηση των καθηκόντων του. Αν έχουν διοριστεί περισσότεροι επίτροποι, είναι συνυπεύθυνοι εις ολόκληρον, εκτός αν έχουν διοριστεί με χωριστό κύκλο ενέργειας ο καθένας και ενεργούν αυτοτελώς.

⁷¹ Βλ. ΑΚ 1651, «Το δικαστήριο παύει, με αίτηση του εποπτικού συμβουλίου ή και αυτεπαγγέλτως, τον επίτροπο, όταν συντρέχει σπουδαίος λόγος, ιδίως αν κρίνει ότι η συνέχιση της επιτροπείας του μπορεί να θέσει σε κίνδυνο, λόγω παραμέλησης των καθηκόντων του ή για άλλο λόγο, τα συμφέροντα του ανηλίκου.

υπαιτιότητα νοείται και η ελαφρά αφηρημένη αμέλεια. Εάν διορισθούν περισσότεροι δικαστικοί συμπαραστάτες υπέχουν εις ολόκληρον ευθύνη, πλην της περίπτωσης που υπάρχει κατανομή καθηκόντων.

VI. ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΣΥΝΕΚΤΙΜΩΝΤΑΙ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ⁷²

Το άρθρο 1683 ΑΚ αναφέρεται στην επικουρική δικαστική συμπάρασταση και πιο συγκεκριμένα στη συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη ως προϋπόθεση του κύρους των δικαιοπραξιών του συμπαραστατούμενου. Όσον αφορά τη νομική φύση και τον τύπο της συναίνεσης, βρίσκουν εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 236 ΑΚ επ. με ορισμένες αποκλίσεις. Κατά το άρθρο 1683 ΑΚ, η συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη από την οποία εξαρτάται η ισχύς κάποιων ή και όλων των δικαιοπραξιών αυτού που έχει τεθεί σε επικουρική δικαστική συμπάρασταση, παρέχεται με έγγραφο τύπο μόνο προτού επιχειρηθεί η σχετική πράξη. Συνιστά προϋπόθεση του κύρους της δικαιοπραξίας και πρέπει να διαπιστώνεται η ύπαρξή της κατά την κατάρτιση της δικαιοπραξίας προκειμένου αυτή να είναι έγκυρη. Η ισχυροποίηση της δικαιοπραξίας, η οποία επιχειρήθηκε άνευ της συναίνεσης του δικαστικού συμπαραστάτη, δεν είναι δυνατή ούτε με την παροχή έγκρισης εκ των υστέρων. Σε περίπτωση άρνησης συναίνεσης του δικαστικού συμπαραστάτη, το δικαστήριο λαμβάνει την απόφαση ύστερα από αίτηση του συμπαραστατούμενου. Ακόμη, απαγγέλεται και η ακυρότητα των πράξεων του συμπαραστατούμενου που επιχειρήθηκαν χωρίς τη συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη, παρά το γεγονός ότι για αυτές απαιτείται κατά το νόμο και η συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη.

Επιπροσθέτως, σημειώνεται ότι όλες οι πράξεις του δικαστικού συμπαραστάτη, του εποπτικού συμβουλίου ή του δικαστηρίου πρέπει να αποσκοπούν στο συμφέρον του συμπαραστατούμενου, υποχρέωση η οποία ρυθμίζεται στο άρθρο 1684 ΑΚ. Το τελευταίο αποτελεί αόριστη νομική έννοια η οποία εξειδικεύεται ad hoc. Η ως άνω διάταξη δεν προβαίνει σε οποιαδήποτε σχετική διάκριση και κατ' επέκταση τυγχάνει εφαρμογής τόσο επί στερητικής όσο και επί επικουρικής δικαστικής συμπάραστασης και δεν αποκλείεται η γέννηση υποχρέωσης αποζημίωσης ή και παύσης των οργάνων της συμπάραστασης που ενήργησαν κατά παράβαση της διάταξης του άρθρου 1684 ΑΚ⁷³. Ειδικότερα, πριν από κάθε ενέργεια τα όργανα της συμπάραστασης θα πρέπει να επιδιώκουν προσωπική επικοινωνία με το συμπαραστατούμενο και να συνεκτιμούν τη γνώμη του. Η επικοινωνία αποτελεί υποχρέωση και δεν εναπόκειται στη διακριτική τους ευχέρεια. Η παράλειψη της επικοινωνίας με το συμπαραστατούμενο έχει ως συνέπεια την υπέρ αυτού σχετική ακυρότητα της πράξης που επιχειρήθηκε χωρίς ακρόαση και διατύπωση της γνώμης του.

VII. ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΟΥ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ

⁷² Ν.Λεοντής, ο.π., 2020, σελ. 3784 και Ι. Καρακώστας, ο.π., 2012, σελ. 983 επ.

⁷³ βλ. ΑΚ 1684, «Όλες οι πράξεις του δικαστικού συμπαραστάτη, του εποπτικού συμβουλίου ή του δικαστηρίου πρέπει να αποβλέπουν στο συμφέρον του συμπαραστατούμενου. Πριν από κάθε ενεργεία η απόφαση, πρέπει να επιδιώκεται η προσωπική επικοινωνία με τον συμπαραστατούμενο και να συνεκτιμάται η γνώμη του».

Όπως ορίζει η διάταξη του άρθρου 1669 ΑΚ, το δικαστήριο είναι καταρχήν ελεύθερο σχετικά με την επιλογή του προσώπου του δικαστικού συμπαραστάτη. Σε περίπτωση όμως που συντρέχουν δύο όροι, το δικαστήριο υπέχει υποχρέωση διορισμού ως δικαστικού συμπαραστάτη του προσώπου που προτείνει ο ίδιος ο πάσχων. Αφενός, ο πάσχων να έχει συμπληρωμένο το 16^ο έτος της ηλικίας του⁷⁴ και αφετέρου το προτεινόμενο πρόσωπο να είναι κατάλληλο και να μην ανήκει στις κατηγορίες των προσώπων των οποίων σύμφωνα με το άρθρο 1670 ΑΚ αποκλείεται ο διορισμός τους⁷⁵. Επομένως, αναφορικά με τον διορισμό του δικαστικού συμπαραστάτη είναι υποχρεωτική τόσο η πλήρωση ορισμένων τυπικών και ουσιαστικών προϋποθέσεων, αλλά συνάμα και η απουσία κάποιων κωλυμάτων διορισμού, στον έλεγχο των οποίων προβαίνει το αρμόδιο δικαστήριο (Μονομελές Πρωτοδικείο). Κατ'έπекταση, με την εν λόγω διάταξη καθιερώνονται δύο βασικές αρχές, της προτεραιότητας του προσώπου που προτείνεται από τον πάσχοντα, εφόσον κρίνεται κατάλληλο και της πλήρους ελευθερίας του δικαστηρίου στις λοιπές περιπτώσεις⁷⁶. Ακόμη, το άρθρο 1669 ΑΚ αναφέρει πως η υπόδειξη από τον πάσχοντα του προσώπου του δικαστικού συμπαραστάτη δύναται να λάβει χώρα και σε προγενέστερο ακόμα χρόνο σε σχέση με την κίνηση της διαδικασίας θέσης σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης και λαμβάνεται υπόψη ακόμη και αν ο αιτών είναι διαφορετικό πρόσωπο από τον πάσχοντα⁷⁷.

Αναφορικά με τη διαδικασία επιλογής από το δικαστήριο του κατάλληλου προσώπου δικαστικού συμπαραστάτη για τον πάσχοντα, ο νόμος δεν ορίζει ουσιαστικά προσόντα αλλά η διαμόρφωση των σχετικών κριτηρίων εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστή⁷⁸. Πιο συγκεκριμένα, ο δικαστής θα πρέπει υποχρεωτικώς να συνεκτιμήσει το χαρακτήρα του συμπαραστάτη καθώς και τις σχέσεις του με τον πάσχοντα. Στην ΑΚ 1669 εδ. β' σημειώνεται ότι ο δικαστής οφείλει κατά τον διορισμό του δικαστικού συμπαραστάτη να προβεί σε ad hoc εκτίμηση των αντικειμενικών συνθηκών που επικρατούν, ήτοι ειδικότερα τις σχέσεις συγγένειας του προσώπου που αφορά το μέτρο με τον δικαστικό συμπαραστάτη που προτείνεται, την ηλικία του προτεινόμενου, την υγεία, τον τόπο κατοικίας του, τον ελεύθερο χρόνο που μπορεί να διαθέσει κτλ⁷⁹. Περαιτέρω, άλλα κριτήρια διορισμού συνιστούν τα αισθήματα αγάπης και στοργής του δικαστικού συμπαραστάτη προς το πρόσωπο του συμπαραστατούμενου, η ωριμότητα, η σύνεση, η κοινωνική εμπειρία, ενώ κομβικό ρόλο παίζει και η εν τοις πράγμασι ανάληψη της διαχείρισης των προσωπικών και περιουσιακών υποθέσεων του, ακόμα και πριν την υποβολή του σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης⁸⁰. Επιπροσθέτως, όπως ορίζεται ρητά στο άρθρο 1666 ΑΚ, το δικαστήριο ως προς την επιλογή του υπέχει υποχρέωση να λαμβάνει υπόψη πιθανή εκπεφρασμένη βούληση του συμπαραστατέου σχετικά με τον αποκλεισμό συγκεκριμένου προσώπου, τους δεσμούς του με

⁷⁴ «Κατά αυτό το χρονικό σημείο κρίνεται ότι έχει συμπληρωθεί η απαιτούμενη ωριμότητα, γεγονός που συνεπικουρείται και από την ΚΠολΔ 802§1, σύμφωνα με την οποία το άτομο που έχει συμπληρώσει το δέκατο έκτο έτος της ηλικίας του δύναται να παρίσταται στο δικαστήριο με το δικό του όνομα, να επιχειρεί όλες τις διαδικαστικές πράξεις, να δέχεται επιδόσεις και να ασκεί ή να παραιτείται από ένδικα μέσα.». βλ. διπλωματική *Χρυσανγή Χρήστου Κούλιου*, ο.π., 2019, σελ. 39

⁷⁵ *Ν. Λεοντής*, ο.π., 2020, σελ. 3763, βλ. και ΕφΑθ 1088/2007 ΕφΑΑΔ 2009, σελ. 300

⁷⁶ *Ν. Λεοντής*, ο.π., 2020, σελ. 3763 και *Ι. Καρακώστας*, ο.π., 2012, σελ. 920

⁷⁷ Επίσης, γίνεται δεκτό ότι «η πρόταση μπορεί να περιέχεται σε οποιοδήποτε έγγραφο ή να έχει απευθυνθεί σε κάποιο πρόσωπο, προκειμένου να την γνωστοποιήσει στο δικαστήριο», *Ι. Καρακώστας*, ο.π., 2012, σελ. 920

⁷⁸ βλ. και ΕφΘες 3171/2004 Αρμ 2005, σελ. 1051

⁷⁹ βλ. *Π. Αγαλλοπούλου, Χ. Γκότοβου, Ν. Κατηφόρης, Ι. Κατσή, Μ. Μαρκοπούλου, Κ. Παναγόπουλος, Θ. Παπαζήση, Α. Πελλένη- Παπαγεωργίου, Χ. Τσούκα, Κ. Χριστοδούλου*, ο.π., 2015, σελ. 73

⁸⁰ *Π. Αγαλλοπούλου, Χ. Γκότοβου, Ν. Κατηφόρης, Ι. Κατσή, Μ. Μαρκοπούλου, Κ. Παναγόπουλος, Θ. Παπαζήση, Α. Πελλένη- Παπαγεωργίου, Χ. Τσούκα, Κ. Χριστοδούλου*, ο.π., 2015, σελ. 73

τους συγγενείς του και κατά κύριο λόγο με τους γονείς του, τα τέκνα του και τον σύζυγό του ή άλλα πρόσωπα καθώς και τον κίνδυνο από ενδεχόμενη σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ του πάσχοντος και του προσώπου που πρόκειται να διορισθεί.

Περαιτέρω, όπως προαναφέρθηκε, στο άρθρο 1669 ΑΚ υπάρχει πρόβλεψη της δυνατότητας πρότασης σχετικά με το πρόσωπο του δικαστικού συμπαραστάτη μόνο για τον πάσχοντα. Ωστόσο, γίνεται δεκτό ότι και τα λοιπά ενεργητικά νομιμοποιούμενα για την κίνηση της διαδικασίας δικαστικής συμπαράστασης πρόσωπα έχουν τη δυνατότητα πρότασης διορισμού ορισμένου προσώπου ως δικαστικού συμπαραστάτη. Εντούτοις, το δικαστήριο δεν δεσμεύεται όσον αφορά τις υποδείξεις των λοιπών -πλην του πάσχοντος- νομιμοποιούμενων προσώπων⁸¹. Εάν ο πάσχων δεν έχει προτείνει κάποιο πρόσωπο ή αν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που τίθενται στο νόμο, το δικαστήριο είναι ελεύθερο να επιλέξει ως δικαστικό συμπαραστάτη το πρόσωπο που κρίνει ως το καταλληλότερο. Ωστόσο, είναι υποχρεωτική η ακρόαση του πάσχοντος πριν από κάθε δικαστική ενέργεια ή απόφαση⁸².

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθεί ότι συγκρίνοντας την 1669 ΑΚ με την 1592 ΑΚ για τα προσόντα διορισμού του επιτρόπου διαπιστώνει κανείς ότι στο άρθρο 1592 ΑΚ υπάρχει πρόβλεψη «τάξεων»⁸³ υποψηφίων επιτρόπων, η δε διαπίστωση ύπαρξης προσώπου προηγούμενης τάξης αποκλείει το διορισμό προσώπου της επόμενης. Συνεπώς, προηγείται σε όλες τις περιπτώσεις ο ενήλικος σύζυγος, έπεται το πρόσωπο που επέλεξε αυτός που ασκούσε τη γονική μέριμνα του επιτροπευομένου και μόνο ελλείψει των προσώπων αυτών (λόγω του ότι αποποιούνται του λειτουργήματος ή συντρέχουν οι λόγοι του άρθρου 1595 ΑΚ ή επιβάλλεται από το συμφέρον του ανηλίκου), το Δικαστήριο διορίζει επίτροπο το, κατά τη κρίση του, καταλληλότερο πρόσωπο, κινούμενο εντούτοις και πάλι πρώτα μεταξύ των πλησιέστερων συγγενών του ανηλίκου⁸⁴.

VIII. ΠΑΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ⁸⁵

Τα ζητήματα της παύσης ή της αντικατάστασης του δικαστικού συμπαραστάτη δεν ρυθμίζονται στα άρθρα του Αστικού Κώδικα⁸⁶. Κατά το άρθρο όμως 1682 εδ. α' ΑΚ, σε κάθε περίπτωση στερητικής δικαστικής συμπαράστασης, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στο νόμο, τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις για την επιτροπεία ανηλίκων⁸⁷. Αν και η ανωτέρω διάταξη προβλέπει αναλογική εφαρμογή των διατάξεων περί επιτροπείας ανηλίκου μόνο στην περίπτωση στερητικής δικαστικής συμπαράστασης, γίνεται εντούτοις ορθώς δεκτό ότι δεδομένου ότι κατά τα λοιπά ο νομοθέτης αναφορικά με τη διαδικασία διορισμού, παύσης και αντικατάστασης δικαστικού

⁸¹ Ν. Λεοντής, ο.π., 2020, σελ. 3763

⁸² Ν. Λεοντής, ο.π., 2020, σελ. 3763

⁸³ «Η μορφή του άρθρου 1668 ΑΚ του Σχεδίου της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής από νομοτεχνικής πλευράς τελούσε σε αναλογία με τις ρυθμίσεις του άρθρου 1592 ΑΚ για την επιτροπεία με το ίδιο σύστημα των «τάξεων»», Π.Αγαλλοπούλου, Χ. Γκότοβου, Ν. Κατηφόρης, Ι. Κατσή, Μ. Μαρκοπούλου, Κ. Παναγόπουλος, Θ. Παπαζήση, Α. Πελένη- Παπαγεωργίου, Χ. Τσούκα, Κ. Χριστοδούλου, ο.π., 2015, σελ. 70

⁸⁴ βλ. Π.Αγαλλοπούλου, Χ. Γκότοβου, Ν. Κατηφόρης, Ι. Κατσή, Μ. Μαρκοπούλου, Κ. Παναγόπουλος, Θ. Παπαζήση, Α. Πελένη- Παπαγεωργίου, Χ. Τσούκα, Κ. Χριστοδούλου, ο.π., 2015, σελ. 70-1

⁸⁵ βλ. σχετικά ΜονΠρωτΑθ 1276/2020 (ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ)

⁸⁶ βλ. σχετικά ΕφΑθ 1834/2013 και ΜονΠρωτΠατρών 37/2021 (ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ)

⁸⁷ Ν. Λεοντής, ο.π., 2020, σελ. 3764

συμπαραστάτη δεν προβαίνει σε διάκριση μεταξύ στερητικής και επικουρικής δικαστικής συμπαραστάσης, θα πρέπει κατά διορθωτική ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 1682 εδ. α' ΑΚ να συμπεριληφθεί στη ρύθμισή της και η επικουρική δικαστική συμπαραστάση⁸⁸. Κατ' επέκταση, αναλογικά εφαρμοστέες σε περίπτωση παύσης ή αντικατάστασης δικαστικού συμπαραστάτη τόσο επί στερητικής όσο και επί επικουρικής δικαστικής συμπαραστάσης είναι οι διατάξεις των άρθρων 1650 και 1651 ΑΚ. Έτσι, κατ' αναλογική εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 1650 και 1651 ΑΚ το λειτούργημα του δικαστικού συμπαραστάτη παύει αυτοδικαίως, στις περιπτώσεις που κατόπιν του διορισμού του ο δικαστικός συμπαραστάτης χάνει εν όλω ή εν μέρει την δικαιοπρακτική του ικανότητα, τεθεί υπό προσωρινό δικαστικό συμπαραστάτη, κηρυχθεί σε αφάνεια (ή επέλθει ο θάνατός του) και τέλος διαταχθεί δικαστική επιμέλεια των υποθέσεών του σύμφωνα με τα άρθρα 1689 επ. ΑΚ⁸⁹.

Η παύση του λειτουργήματος του δικαστικού συμπαραστάτη επέρχεται με δικαστική απόφαση σε περίπτωση που το δικαστήριο κρίνει τη συνδρομή σπουδαίου λόγου και ειδικότερα εάν κρίνει ότι η εξακολούθηση του λειτουργήματος από το συγκεκριμένο δικαστικό συμπαραστάτη δύναται να θέσει σε κίνδυνο τα συμφέροντα του πάσχοντος εξαιτίας παραμέλησης των καθηκόντων ή για άλλο λόγο. Ως συμφέροντα του συμπαραστατούμενου θεωρούνται τα υλικά αλλά και τα ηθικά και, όπως προκύπτει και από το άρθρο 1651 ΑΚ δεν είναι αναγκαία η επέλευση βλάβης, αλλά αρκεί να υπάρχει κίνδυνος βλάβης. Η διακινδύνευση των συμφερόντων του συμπαραστατούμενου μπορεί να έγκειται σε παραμέληση των καθηκόντων του από το δικαστικό συμπαραστάτη με δική του ευθύνη (λ.χ. αστοργία, αδιαφορία) ή ακόμη να οφείλεται και σε λόγους για τους οποίους δεν υπέχει ευθύνη (λ.χ. μεγάλη ηλικία, προβλήματα υγείας)⁹⁰. Περαιτέρω, η παύση μπορεί να επέλθει και για οποιοδήποτε άλλο σπουδαίο λόγο, έστω και αν ο τελευταίος δεν συνδέεται υποχρεωτικώς με τη διακινδύνευση των συμφερόντων του συμπαραστατούμενου, λόγω του ότι η απαρίθμηση των σπουδαίων λόγων στο εν λόγω άρθρο είναι ενδεικτική, έτσι ώστε να είναι δυνατή η παύση του λ.χ. επειδή παρουσιάστηκε κάποιο άλλο πρόσωπο το οποίο κρίνεται καταλληλότερο κατά τις περιστάσεις⁹¹.

Κατά το άρθρο 1651 ΑΚ, το οποίο ρυθμίζει την αντικατάσταση του επιτρόπου του ανηλίκου, το δικαστήριο παύει τον επίτροπο ύστερα από αίτηση του εποπτικού συμβουλίου ή και αυτεπαγγέλτως⁹². Εφαρμόζοντας αναλογικά την εν λόγω διάταξη στο πεδίο της δικαστικής

⁸⁸ Π.Αγαλλοπούλου, Χ. Γκότοβου, Ν. Κατηφόρης, Ι. Κατσή, Μ. Μαρκοπούλου, Κ. Παναγόπουλος, Θ. Παπαζήση, Α. Πελλένη- Παπαγεωργίου, Χ. Τσούκα, Κ. Χριστοδούλου, ο.π., 2015, σελ. 73-4

⁸⁹ βλ. διατάξεις για δικαστική επιτροπεία, Ν. Λεοντής, ο.π., 2020, σελ. 3764, Π.Αγαλλοπούλου, Χ. Γκότοβου, Ν. Κατηφόρης, Ι. Κατσή, Μ. Μαρκοπούλου, Κ. Παναγόπουλος, Θ. Παπαζήση, Α. Πελλένη- Παπαγεωργίου, Χ. Τσούκα, Κ. Χριστοδούλου, ο.π., 2015, σελ. 73 επ.

⁹⁰ Ι. Καρακώστας, ο.π., 2012, σελ. 922 επ.

⁹¹ Π.Αγαλλοπούλου, Χ. Γκότοβου, Ν. Κατηφόρης, Ι. Κατσή, Μ. Μαρκοπούλου, Κ. Παναγόπουλος, Θ. Παπαζήση, Α. Πελλένη- Παπαγεωργίου, Χ. Τσούκα, Κ. Χριστοδούλου, ο.π., 2015, σελ. 73 επ.

⁹² βλ. Π.Αγαλλοπούλου, Χ. Γκότοβου, Ν. Κατηφόρης, Ι. Κατσή, Μ. Μαρκοπούλου, Κ. Παναγόπουλος, Θ. Παπαζήση, Α. Πελλένη- Παπαγεωργίου, Χ. Τσούκα, Κ. Χριστοδούλου, ο.π., 2015, σελ. 74-6, Για την αυτοδικαίως παύση το 1650 ΑΚ ορίζει ότι *Το λειτούργημα του επιτρόπου παύει αυτοδικαίως αν αυτός μετά την έναρξη της επιτροπείας χάνει εν όλω ή εν μέρει τη δικαιοπρακτική του ικανότητα ή τεθεί υπό προσωρινό δικαστικό συμπαραστάτη. Επίσης, αν κηρυχθεί σε αφάνεια ή αν διαταχθεί δικαστική επιμέλεια των υποθέσεών του σύμφωνα με το άρθρο 1689 ΑΚ». Η δεύτερη περίπτωση του άρθρου 1651 ΑΚ, αφορά την παύση του επιτρόπου/ δικαστικού συμπαραστάτη με απόφαση του Δικαστηρίου το οποίο επιλαμβάνεται κατόπιν αιτήσεως του εποπτικού συμβουλίου ή αυτεπαγγέλτως όταν συντρέχει σπουδαίος λόγος ιδίως εάν κρίνει ότι η συνέχιση της επιτροπείας του μπορεί να θέσει σε κίνδυνο λόγω παραμέλησης των καθηκόντων του ή για άλλο λόγο τα συμφέροντα του ανηλίκου (και κατ' αναλογία και αυτά του συμπαραστατούμενου). Η χρήση της λέξης «ιδίως» στο κείμενο του νόμου μαρτυρά ότι πρόκειται για ενδεικτική απαρίθμηση κριτηρίων σύμφωνα με τα οποία ένα γεγονός ανάγεται σε σπουδαίο λόγο δίνοντας στο Δικαστήριο μια μεγάλη ευχέρεια ως προς το τι συνιστά σπουδαίο λόγο*

συμπάρστασης το δικαίωμα υποβολής αιτήσεως παύσεως του δικαστικού συμπαραστάτη περιορίζεται μόνο στο εποπτικό συμβούλιο ως όργανο (επί στερητικής δικαστικής συμπάρστασης) και στο δικαστήριο του οποίου η δράση είναι αυτεπάγγελτη. Αξίζει όμως να διευκρινισθεί ότι κάθε ενδιαφερόμενο πρόσωπο μπορεί να πληροφορεί το δικαστήριο για περιπτώσεις που συνιστούν δικαιολογητικό λόγο για την παύση του δικαστικού συμπαραστάτη, έτσι ώστε το τελευταίο να κινηθεί αυτεπαγγέλτως. Επιπροσθέτως, υποστηρίζεται και η άποψη που συνάδει με την «φιλοσοφία» του θεσμού της δικαστικής συμπάρστασης, κατά την οποία γίνεται δεκτό ότι δικαίωμα αίτησης της παύσης του δικαστικού συμπαραστάτη έχει και ο ίδιος συμπαραστατούμενος. Τέλος, υποστηρίζεται στη θεωρία και η άποψη ότι δικαίωμα υποβολής αίτησης για την παύση του δικαστικού συμπαραστάτη έχουν όλα τα πρόσωπα που νομιμοποιούνται κατ' άρθρο 1667 ΑΚ να ασκήσουν αίτηση για τη θέση του προσώπου υπό καθεστώς δικαστικής συμπάρστασης. Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθεί ότι στην αίτηση είναι δυνατή η σώρευση και του αιτήματος διορισμού νέου δικαστικού συμπαραστάτη. Αντικείμενο της εν λόγω αίτησης θα είναι ο διορισμός νέου (οριστικού) δικαστικού συμπαραστάτη (αντικαταστάτη) σε περίπτωση που ο διορισμένος απώλεσε αυτοδικαίως την ιδιότητα αυτή σύμφωνα με το άρθρο 1650 ΑΚ⁹³.

Το Μονομελές Πρωτοδικείο του τόπου της συνήθους διαμονής του συμπαραστατούμενου ήταν το καθ' ύλην και κατά τόπο αρμόδιο δικαστήριο (άρθρο 801 παρ.1 ΚΠολΔ), το οποίο δικάζει σύμφωνα με τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας. Κατόπιν όμως της τροποποίησης του άρθρου 740 παρ.1 ΚΠολΔ με το άρθρο 17 παρ.1 Ν 4055/2012, αρμόδιο καθ' ύλην δικαστήριο κατέστη το Ειρηνοδικείο. Αν και δεν προβλέπεται ρητώς από το νομοθέτη η υποχρέωση επίδοσης της αίτησης στον δικαστικό συμπαραστάτη του οποίου αιτείται η παύση, σε κάθε περίπτωση δύναται να διαταχθεί κατ' άρθρο 748 παρ.3 και 5 ΚΠολΔ η κλήτευσή του από το δικαστή. Ακόμη, ο δικαστής μπορεί να διατάξει την κλήτευση και των λοιπών απαριθμούμενων στο άρθρο 1667 ΑΚ προσώπων, λόγω του έννομου συμφέροντος που διαθέτουν (746 παρ.3 ΚΠολΔ). Αντίγραφο της αιτήσεως με σημείωση για τον προσδιορισμό δικασίμου επιδίδεται και στον εισαγγελέα Πρωτοδικών της περιφέρειας του αρμόδιου δικαστηρίου (746 παρ.2 ΚΠολΔ) και ακόμη στη δίκη κλητεύεται υποχρεωτικώς και ο συμπαραστατούμενος (802 παρ.2ΚΠολΔ). Περαιτέρω, κατά τη διάταξη του άρθρου 803 παρ.3 ΚΠολΔ το δικαστήριο μπορεί να παύσει το δικαστικό συμπαραστάτη και με προσωρινή διαταγή (781ΚΠολΔ), σε περίπτωση που συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την παύση του και η αναβολή λήψης του μέτρου ισοδυναμεί με κίνδυνο για τον συμπαραστατούμενο. Όπως ορίζεται ρητά στο άρθρο 803 παρ.3 ΚΠολΔ, στην περίπτωση της

που δικαιολογεί την αντικατάσταση του επιτρόπου και κατ' αναλογία και του δικαστικού συμπαραστάτη. Δίνεται λοιπόν το περιθώριο στο Δικαστήριο να κρίνει ότι συνιστά σπουδαίο λόγο και γεγονός το οποίο δεν συνδέεται με κίνδυνο των συμφερόντων του συμπαραστατούμενου αλλά εξυπηρετεί περισσότερο τα συμφέροντά του. Τέτοιο γεγονός μπορεί να αποτελεί λχ η ενηλικίωση του μόνου τέκνου του συμπαραστατούμενου ή η παλιννόστηση του τέκνου του στην Ελλάδα μετά από πολυετή απουσία στο εξωτερικό. Στην εν λόγω περίπτωση η αντικατάσταση του υπάρχοντος δικαστικού συμπαραστάτη θα γίνει ο οποίος μπορεί να είναι κάποιος απώτερος συγγενής από το τέκνο του συμπαραστατούμενου θα γίνει όχι επειδή το λειτουργήμα δεν ασκούνταν προσηκόντως αλλά επειδή η νέα δυνατότητα που παρέχεται ως προς το πρόσωπο του συμπαραστάτη είναι ακόμη πιο ελπιδοφόρα για τα συμφέροντα του συμπαραστατούμενου και Ως προς τη διακινδύνευση των συμφερόντων του συμπαραστατούμενου, αυτή μπορεί να είναι είτε ανυπαίτια πχ λόγω γήρατος ή ασθένειας του συμπαραστάτη, είτε υπαίτια, με πράξη ή παράλειψή του να εκπληρώσει τα καθήκοντά του τόσο ως προς τη διαχείριση της περιουσίας του συμπαραστατούμενου όσο και ως προς τη φροντίδα του προσώπου του τελευταίου. Στη πράξη η συνηθέστερη περίπτωση αφορά την αντικατάσταση λόγω γήρατος ή ασθένειας χωρίς όμως να λείπουν και οι περιπτώσεις κακοδιαχείρισης της περιουσίας, εγκατάλειψης του συμπαραστατούμενου και αδιαφορίας για το πρόσωπό του, αλλά και χρησιμοποίησης της περιουσίας του προς εξυπηρέτηση των αναγκών του συμπαραστάτη.

⁹³ I. Καρακώστας, ο.π., 2012, σελ. 923 επ.

παύσης δικαστικού συμπαραστάτη με προσωρινή διαταγή η απόφαση ισχύει με μόνη κατάθεση της στη γραμματεία του δικαστηρίου προκειμένου αυτή να γνωστοποιηθεί.

Το σημαντικότερο ζήτημα που ανακύπτει σε περίπτωση της παύσης του δικαστικού συμπαραστάτη με απόφαση του Δικαστηρίου είναι αυτό της νομιμοποίησης του αιτούντος. Πιο συγκεκριμένα, στη διάταξη του άρθρου 1651 ΑΚ ορίζεται ρητά ότι το Δικαστήριο παύει τον επίτροπο -και κατ'επέκταση και το δικαστικό συμπαραστάτη- κατόπιν αιτήσεως του εποπτικού συμβουλίου ή και αυτεπαγγέλτως. Η απαρίθμηση των νομιμοποιούμενων σε υποβολή αίτησης παύσης δικαστικού συμπαραστάτη προσώπων είναι περιοριστική και εξαντλείται στο εποπτικό συμβούλιο και στην αυτεπάγγελτη ενέργεια του Δικαστηρίου. Ωστόσο, υποστηρίζεται ότι στην εν λόγω αίτηση νομιμοποιείται και το πρόσωπο που αφορά το μέτρο, ο οποίος είναι κατ'άρθρο 802 παρ. 1 ΚΠολΔ ικανός να παρίσταται στο δικαστήριο εξ ιδίου ονόματος και να ασκεί όλες τις διαδικαστικές πράξεις αλλά και ο Εισαγγελέας. Ακόμη, αξίζει να αναφερθεί ότι αν και δεν θεσπίζεται υποχρέωση του δικαστηρίου να κλητεύσει το δικαστικό συμπαραστάτη για να καταστεί διάδικος στη δίκη με αντικείμενο την παύση του από το λειτούργημα, στην πράξη πάντα κλητεύεται ως έχων έννομο συμφέρον σύμφωνα με το άρθρο 748 παρ. 3 ΚΠολΔ. Σε περίπτωση μη κλήτευσής του, νομιμοποιείται στην άσκηση είτε πρόσθετης παρέμβασης εάν επιθυμεί την απόρριψη του αιτήματος παύσης του από το λειτούργημα είτε κύριας εάν ο ίδιος επιθυμεί την παραίτησή του έτσι ώστε να αποφύγει την απαξία της παύσης του με δικαστική απόφαση.

Συνοψίζοντας, το ισχύον νομικό πλαίσιο έχει επάλληλες δικλίδες ελέγχου του προσώπου στο οποίο ανατίθεται το λειτούργημα του δικαστικού συμπαραστάτη. Το ζήτημα του κατά πόσον προβαίνει στην άσκηση των καθηκόντων του με ευσυνειδησία και ανιδιοτέλεια ελέγχεται από τα μέλη του εποπτικού συμβουλίου, το οποίο και νομιμοποιείται να αιτηθεί την παύση του σε αντίθετη περίπτωση αλλά και από την Κοινωνική Υπηρεσία, η οποία υπέχει υποχρέωση παρακολούθησης της λειτουργίας της δικαστικής συμπαραστάσης. Εντούτοις, στην πράξη τα εποπτικά συμβούλια πολλές φορές αδρανούν ενώ οι αντικειμενικές δυσκολίες υποστελέχωσης και ελλείψεων των υποκατάστατων υπηρεσιών που εκτελούν χρέη Κοινωνικής Υπηρεσίας δεν προσφέρουν γόνιμο έδαφος στην σωστή άσκηση του έργου τους. Ακόμη και η ενδεχόμενη θέσπιση ενός σταδίου υποχρεωτικής επαναξιολόγησης της λειτουργίας της συμπαραστάσης ανά τακτά χρονικά διαστήματα, η οποία θα ήταν μια θετική προσθήκη στο υπάρχον νομικό πλαίσιο, θα μείνει κενό γράμμα σε περίπτωση μη στελέχωσης των σχετικών δομών. Όπως αναφέρει όμως σχετικά η Χρυσανγή Γκότοβου, «Υπάρχει ωστόσο κάτι που μπορούμε όλοι μας να κάνουμε- να είμαστε σε επαγρύπνηση ώστε να υποπίπτει στην αντίληψή μας κάποια περίπτωση εκμετάλλευσης ή εγκατάλειψης αβοήθητου κάποιου προσώπου που τελεί σε δικαστική συμπαραστάση, να μη διστάζουμε να αναμιχθούμε θεωρώντας ότι θα το αναλάβουν οι αρμόδιες Υπηρεσίες, αλλά να αναπληρώσουμε με την αλληλεγγύη μας τις ελλείψεις που είναι εμφανείς σε αυτή τη δύσκολη συγκυρία»⁹⁴.

ΙΧ. ΚΩΛΥΜΑΤΑ ΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΕΞΕΥΡΕΣΗΣ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

⁹⁴ βλ. Π. Αγαλλοπούλου, Χ. Γκότοβου, Ν. Κατηφόρης, Ι. Κατσή, Μ. Μαρκοπούλου, Κ. Παναγόπουλος, Θ. Παπαζήση, Α. Πελλένη- Παπαγεωργίου, Χ. Τσούκα, Κ. Χριστοδούλου, ο.π., 2015, σελ. 76-80

Στο πρόσωπο του υποψήφιου δικαστικού συμπαραστάτη απαγορεύεται να συντρέχουν τα οριζόμενα στο άρθρο 1670 ΑΚ κωλύματα διορισμού⁹⁵. Ειδικότερα, υπογραμμίζονται οι περιπτώσεις αποκλεισμού ορισμένων προσώπων από το νόμο ως προς τον διορισμό τους ως δικαστικοί συμπαραστάτες, οι οποίες συνιστούν το απώτατο όριο της κατ' άρθρο 1669 ΑΚ πλήρους ελευθερίας του δικαστηρίου ως προς την επιλογή του δικαστικού συμπαραστάτη. Πιο συγκεκριμένα, δεν μπορεί να διοριστεί ως δικαστικός συμπαραστάτης αυτός που δεν έχει πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα, ήτοι οι ανήλικοι (127 ΑΚ), οι περιορισμένα ικανοί για δικαιοπραξία (129 περ.1 ΑΚ) και όσοι τελούν υπό δικαστική συμπαραστάση, στερητική ή επικουρική (128 περ.2 ΑΚ, 129 περ.2 και 3 ΑΚ). Εντούτοις δεν εμπίπτουν οι ανίκανοι του άρθρου 131 ΑΚ, ήτοι όσοι δεν έχουν συνείδηση των πράξεων τους ή βρίσκονται σε ψυχική ή διανοητική διαταραχή που περιορίζει σημαντικά τη λειτουργία της βούλησης τους⁹⁶.

Ακόμη, δεν δύναται να διοριστεί δικαστικός συμπαραστάτης ο ενήλικος για τον οποίο έχει διοριστεί προσωρινός δικαστικός συμπαραστάτης σύμφωνα με το άρθρο 1672⁹⁷. Στην εν λόγω κατηγορία εμπίπτουν τα πρόσωπα για τα οποία έχει διορισθεί προσωρινός δικαστικός συμπαραστάτης πριν ή ύστερα από την έναρξη της διαδικασίας θέσης τους σε καθεστώς δικαστικής συμπαραστάσης, αλλά σε κάθε περίπτωση πριν από την έκδοση οριστικής απόφασης η οποία να τους υποβάλλει σε καθεστώς δικαστικής συμπαραστάσης. Ωστόσο, να σημειωθεί ότι δεν εμπίπτουν τα πρόσωπα για τα οποία διορίστηκε προσωρινός δικαστικός συμπαραστάτης με την οριστική απόφαση που κηρύσσει τη δικαστική τους συμπαραστάση λόγω του ότι τα πρόσωπα αυτά αποκλείονται ως ανήκοντα στην πρώτη κατηγορία, των δικαιοπρακτικά ανίκανων, δεδομένου ότι η απόφαση που θέτει ένα πρόσωπο υπό το καθεστώς δικαστικής συμπαραστάσης έχει ισχύ από το χρονικό σημείο της δημοσίευσής της (1681 εδ.α' ΑΚ). Τέλος, δεν δύναται να διορισθεί δικαστικός συμπαραστάτης το πρόσωπο το οποίο συνδέεται με σχέση εξάρτησης (λ.χ. ως υπάλληλος) ή με οποιοδήποτε άλλο στενό δεσμό (λ.χ. ως μέλος Διοικητικού Συμβουλίου κλπ) με τη μονάδα ψυχικής υγείας στην οποία ο πάσχων έχει εισαχθεί για θεραπεία ή απλή διαμονή.

Στο άρθρο 1670 εδ. β' ΑΚ σημειώνονται οι συνέπειες ενδεχόμενου παράνομου διορισμού, ήτοι διορισμού ως οριστικού δικαστικού συμπαραστάτη ενός προσώπου που υπάγεται σε κάποια από τις κατηγορίες του άρθρου 1670 εδ. α' ΑΚ. Κατά την ως άνω διάταξη, σε περίπτωση που διορισθεί ως δικαστικός συμπαραστάτης πρόσωπο που δεν διαθέτει πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα, ο διορισμός δεν επιφέρει έννομα αποτελέσματα. Κατ' επέκταση, δεν υφίσταται δικαστικός συμπαραστάτης και ενδεχόμενες δικαιοπραξίες αυτού ή του συμπαραστατούμενου καθίστανται άκυρες.

Σε περίπτωση που διορισθεί ως δικαστικός συμπαραστάτης πρόσωπο που ανήκει σε κάποια από τις άλλες δυο κατηγορίες, τότε κατά τη ρύθμιση του άρθρου 1670 εδ. β' ΑΚ τυγχάνει εφαρμογής η διάταξη του άρθρου 1596 εδ.2 και 3 ΑΚ, στην οποία αναφέρεται ότι ο διορισμός παράγει όλα τα έννομα αποτελέσματά του, όμως το δικαστήριο υποχρεούται να ανακαλέσει και αυτεπαγγέλτως το διορισμό. Γίνεται δεκτό ότι πέρα από το δικαστήριο, ενεργώντας αυτεπαγγέλτως, την ανάκληση του ενδεχομένως παράνομου διορισμού έχουν το δικαίωμα να αιτηθούν και όλα τα πρόσωπα τα οποία κατά το άρθρο 1687 ΑΚ νομιμοποιούνται ενεργητικά να ζητήσουν τη θέση

⁹⁵ Α.Σ. Γεωργιάδης, ο.π., 2013, σελ. 1103

⁹⁶ Ι.Σ. Σπυριδάκης, ο.π., 2020, σελ. 762 επ.

⁹⁷ βλ. αναλυτικά παρακάτω σελ. 34 επ.

ενός προσώπου σε καθεστώς δικαστικής συμπαραστάσης. Συνεπώς, στις περιπτώσεις εκούσιας υποβολής (1667 παρ.2,1688 ΑΚ) την ανάκληση δύναται να αιτηθεί μόνο ο ίδιος ο πάσχων⁹⁸.

X. ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ

Όπως προκύπτει συνδυαστικά εκ των άρθρων 1671 ΑΚ και 1669 ΑΚ, ο νομοθέτης προβαίνει στην επιλογή του προσώπου του δικαστικού συμπαραστάτη, με γνώμονα το ποιο φυσικό πρόσωπο κρίνει ότι συνάδει περισσότερο με τα συμφέροντα του συμπαραστατούμενου⁹⁹. Δεδομένης της ανάγκης αντιμετώπισης των περιπτώσεων αδυναμίας ανεύρεσης του κατάλληλου προσώπου, ο νομοθέτης προχωρά σε περαιτέρω ιεράρχηση και στο νόμο αναφέρεται ότι σε περίπτωση αδυναμίας ανεύρεσης του κατάλληλου φυσικού προσώπου η δικαστική συμπαραστάση ανατίθεται σε σωματείο ή ίδρυμα, το οποίο έχει συσταθεί ειδικά για τον εν λόγω σκοπό και μόνο εάν τέτοιο σωματείο ή ίδρυμα δεν υφίσταται η δικαστική συμπαραστάση ανατίθεται στην αρμόδια κοινωνική υπηρεσία.

Η ανωτέρω ανάθεση της δικαστικής συμπαραστάσης σε σωματείο ή ίδρυμα δεν συνεπάγεται απαραίτητως ιδρυματική περίθαλψη, καθώς εφαρμόζοντας αναλογικά τις διατάξεις περί επιτροπείας ανηλίκων, η ανάθεση σε σωματείο ή ίδρυμα μπορεί να συνδέεται με περαιτέρω ανάθεση της πραγματικής φροντίδας του συμπαραστατούμενου σε ανάδοχη οικογένεια. Σε περίπτωση διορισμού δικαστικού συμπαραστάτη κατ' άρθρο 1671 ΑΚ δεν χωρεί παραίτηση ή αποποίηση, ενώ έργα εποπτικού συμβουλίου κατ' άρθρο 1635 ΑΚ ασκεί ο ειρηνοδίκης, δυνατότητα ωστόσο που δεν έχει αξιοποιηθεί ευρέως.

⁹⁸ Ν.Λεοντής, ο.π., 2020, σελ. 3765-6

⁹⁹ Α.Σ. Γεωργιάδης, ο.π., 2013, σελ. 1103 επ. και Ι. Καράκωστας, ο.π., 2012, σελ. 930 επ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗΣ¹⁰⁰

I. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ

Το δικαστήριο δύναται οποτεδήποτε, πριν αλλά και ύστερα από την έναρξη της διαδικασίας για την υποβολή ενός προσώπου σε δικαστική συμπαράσταση, να διορίσει, κατόπιν αιτήσεως ενός εκ των προσώπων του άρθρου 1667 ή και αυτεπαγγέλτως, προσωρινό δικαστικό συμπαραστάτη¹⁰¹. Κατά τη διάταξη του άρθρου 1672 ΑΚ τη διαδικασία διορισμού προσωρινού συμπαραστάτη έχει τη δυνατότητα να κινήσει -πέρα από τα πρόσωπα που έχουν δικαίωμα αίτησης δικαστικής συμπαράστασης-, και το δικαστήριο, το οποίο μπορεί να προχωρήσει στο διορισμό αυτεπαγγέλτως¹⁰². Επομένως, στις περιπτώσεις των άρθρων 1667 παρ.2 ΑΚ και 1688 ΑΚ τον διορισμό προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη μπορεί να ζητήσει μόνο ο ίδιος ο πάσχων. Στη θεωρία υποστηρίζεται η άποψη ότι, μετά την έναρξη της διαδικασίας θέσης ενός προσώπου υπό δικαστική συμπαράσταση, την αίτηση νομιμοποιείται πλέον να ασκήσει μόνο το πρόσωπο που έχει κινήσει την κύρια διαδικασία. Παρολαυτά, μια τέτοια διαφοροποίηση σχετικά με το νομιμοποιούμενα πρόσωπα δεν φαίνεται να δικαιολογείται ούτε από τη διατύπωση του άρθρου 1672 ΑΚ, το οποίο δεν φαίνεται να κάνει καμία τέτοια διάκριση, ούτε και με βάση την τελολογία των διατάξεων περί δικαστικής συμπαράστασης.

Στο β' εδάφιο του άρθρου 1672 ΑΚ ορίζεται ότι η εξουσία του προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη περιλαμβάνει κάθε αναγκαίο ασφαλιστικό μέτρο προκειμένου να αποφευχθεί σπουδαίος κίνδυνος για το πρόσωπο ή την περιουσία του συμπαραστατέου. Ακόμη, σύμφωνα με το άρθρο 805 παρ.3 ΚΠολΔ ο προσωρινός δικαστικός συμπαραστάτης πέραν των εξουσιών που του παρέχει το ουσιαστικό δίκαιο, παραστέκει τον συμπαραστατέο στη διενέργεια κάθε διαδικαστικής πράξης καθώς και στην άσκηση ενδίκων μέσων σε κάθε δίκη αναφορικά με το πρόσωπο ή την περιουσία του.

Το γεγονός ότι απουσιάζει οποιαδήποτε άλλη διάταξη που να ρυθμίζει την έκταση της εξουσίας του προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη δίνει εκ πρώτης όψεως την εντύπωση ότι όλες οι περιπτώσεις προσωρινού συμπαραστάτη καλύπτονται από τις ως άνω διατάξεις. Απόρροια αυτού φαίνεται να είναι η παραδοχή ότι το εύρος της εξουσίας του προσωρινού συμπαραστάτη είναι μικρότερο συγκριτικά με του οριστικού σε όλες τις περιπτώσεις.

Κατά την ερμηνεία του άρθρου 1672 ΑΚ υπάρχει διαφοροποίηση- κλιμάκωση του εύρους των εξουσιών του προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη αναλόγως του είδους αυτού, ή με άλλα

¹⁰⁰ βλ. σχετικά με προσωρινό δικαστικό συμπαραστάτη ΑΠ 1953/2006 ΝοΒ 2007, σελ. 938 και ΜΠρΘες 14572/1999 Αρμ 2000, σελ. 78

¹⁰¹ βλ. αναλυτικά Π. Νικολόπουλος, ο.π., 2015, σελ. 960 επ., Ν. Λεοντής, ο.π., 2020, σελ. 3767-70 και Ε. Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη, ο.π., 2021, σελ. 573 επ.

¹⁰² Α.Σ. Γεωργιάδης, ο.π., 2013, σελ. 1104 επ.

λόγια αναλόγως του σταδίου στο οποίο βρίσκεται η διαδικασία της δικαστικής συμπαραστάσεως κατά το διορισμό του προσωρινού συμπαραστάτη¹⁰³.

II. ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ

Είναι γεγονός ότι όλα τα φυσικά πρόσωπα διαθέτουν ικανότητα δικαίου αφενός πλήρη, κάτι το οποίο σημαίνει ότι μπορούν να είναι φορείς δικαιωμάτων και υποχρεώσεων από και διά της γεννήσεώς τους και αφετέρου περιορισμένη - καταρχήν ως φορείς δικαιωμάτων- ήδη από την κυοφορία τους. Εν αντιθέσει, πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα δεν απονέμεται εκ του νόμου σε κάθε φυσικό πρόσωπο παρά μόνο στους ενηλίκους ήτοι σε όσους έχουν συμπληρωμένο το 18^ο έτος της ηλικίας τους, δεν τελούν υπό καθεστώς δικαστικής συμπαραστάσεως και ακόμη δεν βρίσκονται σε ψυχική ή διανοητική διαταραχή η οποία περιορίζει κατά αποφασιστικό τρόπο τη λειτουργία της βούλησής τους και κατ' επέκταση έχουν συνείδηση των ενεργειών στις οποίες προβαίνουν. Εντούτοις, η έλλειψη της δυνατότητας αυτοδεσμεύσεως με έγκυρη δικαιοπρακτική δήλωση βούλησης δεν συνεπάγεται αδυναμία συνάψεως δικαιοπραξιών που αφορούν τους δικαιοπρακτικά ανίκανους αλλά απλώς ότι τα πρόσωπα αυτά μπορούν να συνάπτουν δικαιοπραξίες εκ των νομίμων αντιπροσώπων τους και όχι αυτοπροσώπως.

Σε περίπτωση αποστερήσεως της δικαιοπρακτικής ικανότητας προσώπου λόγω του ότι έχει τεθεί σε καθεστώς στερητικής δικαστικής συμπαραστάσεως, η έννομη τάξη παρέχει τη δυνατότητα συνάψεως δικαιοπραξιών για τον συμπαραστατούμενο με τον διορισμό του δικαστικού συμπαραστάτη επέχοντος θέση νομίμου αντιπροσώπου, ο οποίος καθίσταται οριστικός μόλις τελεσιδικήσει η απόφαση που διατάσσει δικαστική συμπαράσταση, ενώ ως προσωρινός δικαστικός συμπαραστάτης θεωρείται:

Α) εκείνος του οποίου ο διορισμός λαμβάνει χώρα πριν από την εκδόσεως οριστικής αποφάσεως (με την κατάθεση αιτήσεως για δικαστική συμπαράσταση ή ενίοτε και πριν από αυτή)

Β) εκείνος ο οποίος διορίζεται με την οριστική απόφαση έως την τελεσιδικία της και τέλος

Γ) εκείνος που κατόπιν της τελεσιδικίας της αποφάσεως διορίζεται αναπληρωματικός του αρχικού συμπαραστάτη ο οποίος εξέλιπε για οποιονδήποτε λόγο (παραίτηση, αδυναμία άσκησης λειτουργήματος, παύση, θάνατος) έως την τελεσιδικία της δικαστικής αποφάσεως με την οποία θα διορίζεται ο νέος οριστικός συμπαραστάτης¹⁰⁴.

III. ΕΥΡΟΣ ΕΞΟΥΣΙΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ¹⁰⁵

Το εύρος των εξουσιών του προσωρινού συμπαραστάτη είναι περιορισμένο, λόγω του ότι ο πάσχων βρίσκεται στο στάδιο κατά το οποίο δεν έχει στερηθεί ακόμα τη δικαιοπρακτική του ικανότητα (πριν ή κατά τη διαδικασία θέσης του υπό συμπαράσταση). Ενδεχόμενος περιορισμός της εκπροσωπήσεώς του από τον προσωρινό έστω συμπαραστάτη κατόπιν της πλήρους

¹⁰³ Π. Αγαλλοπούλου, Χ. Γκόττοβου, Ν. Κατηφόρης, Ι. Κατσή, Μ. Μαρκοπούλου, Κ. Παναγόπουλος, Θ. Παπαζήση, Α. Πελένη- Παπαγεωργίου, Χ. Τσούκα, Κ. Χριστοδούλου, ο.π., 2015, σελ. 81 επ.

¹⁰⁴ Π. Αγαλλοπούλου, Χ. Γκόττοβου, Ν. Κατηφόρης, Ι. Κατσή, Μ. Μαρκοπούλου, Κ. Παναγόπουλος, Θ. Παπαζήση, Α. Πελένη- Παπαγεωργίου, Χ. Τσούκα, Κ. Χριστοδούλου, ο.π., 2015, σελ. 83-4 επ.

¹⁰⁵ Ι. Καράκωστας, ο.π., 2012, σελ. 932 επ.

αποστέρησής του από τη δικαιοπρακτική ικανότητα, ήτοι στο στάδιο που ακολουθεί την υποβολή του σε καθεστώς δικαστικής συμπαραστάσεως, δεν είναι ανεκτός, διότι θα ισοδυναμούσε με *capitis deminutio* για δικαιοπραξίες πέραν του στενού κύκλου εκείνων που επιφυλάσσονται για τον προσωρινό συμπαραστάτη του ΑΚ 1672 εδ. β'.

Στην πρώτη από τις προαναφερθείσες περιπτώσεις προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη, ο διορισμός του δεν θίγει τη δικαιοπρακτική ικανότητα του συμπαραστατέου και κατ' επέκταση οι αρμοδιότητες του προσωρινού συμπαραστάτη περιορίζονται στην έκταση που ορίζει το εδ. β' του άρθρου 1672 ΑΚ. Ειδικότερα, περιορίζονται στην λήψη ασφαλιστικών μέτρων, τα οποία δεν νοούνται με την τεχνική δικονομική σημασία του όρου αλλά περιλαμβάνουν κάθε άλλο μέτρο υλικής ή νομικής φύσεως ή πράξεις των οποίων η διενέργεια επιβάλλεται.

Παραδείγματα τέτοιων ενεργειών είναι η νοσηλεία του συμπαραστατέου, η εκποίηση ευπαθών πραγμάτων, η πληρωμή χρεών κ.α. Αναφορικά με την εξόφληση ληξιπρόθεσμων οφειλών παρατηρείται ορθώς ότι η καταβολή τους συνιστά τόσο δικαίωμα όσο και υποχρέωση προκειμένου να αποφευχθούν μέτρα αναγκαστικής εκτελέσεως, καθώς και η επιβάρυνση με τόκους υπερημερίας.

Στη δεύτερη περίπτωση λόγω του γεγονότος ότι τα αποτελέσματα της συμπαραστάσεως επέρχονται ήδη με την έκδοση οριστικής απλώς αποφάσεως (ΑΚ 1681 εδ. α') ο προσωρινός συμπαραστάτης διαθέτει αναγκαστικά ευρύτερες αρμοδιότητες ενεργώντας κατ'ουσίαν ως νόμιμος εκπρόσωπος πλέον του συμπαραστατούμενου, άρα όχι στο στενό κύκλο του εδ. β' του άρθρου 1672 ΑΚ αλλά σε ευρύτερο πλαίσιο το οποίο με διασταλτική ερμηνεία της διατάξεως δεχόμαστε ότι οριοθετείται αναλόγως του ειδικότερου προσδιορισμού των αποτελεσμάτων στην εκάστοτε σχετική απόφαση. Καθώς δηλαδή θα συμπαρίσταται σε πρόσωπο του οποίου η έκταση της δικαιοπρακτικής ικανότητας θα έχει ήδη προσδιοριστεί, η εξουσία του προσωρινού συμπαραστάτη θα εκτείνεται στις πράξεις εκείνες τις οποίες δεν επιτρέπεται να επιχειρεί καθόλου ή όχι μόνος του ο συμπαραστατούμενος.

Όσον αφορά την τρίτη περίπτωση -η οποία πρόκειται ουσιαστικά για αναπλήρωση του εκλίποντος οριστικού συμπαραστάτη- στον προσωρινό συμπαραστάτη αναγνωρίζονται όλες οι εξουσίες του οριστικού τον οποίο αναπληρώνει. Συνεπώς, προβαίνει χωρίς την ανάγκη τηρήσεως διατυπώσεων (ήτοι δίχως απόφαση του εποπτικού συμβουλίου ή δικαστική άδεια) σε όλες τις πράξεις τακτικής διαχείρισης, όπως είναι η εξόφληση οφειλής, η είσπραξη απαιτήσεως, η εντολή σε δικηγόρο για δικαστικές ή εξώδικες ενέργειες κτλ.

Σημειωτέον ότι ο ειρηνοδίκης τελεί καθήκοντα εποπτικού συμβουλίου μόνο στην περίπτωση προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη εκτός εάν για κάποιο λόγο έπαψε να υπάρχει το διορισμένο εποπτικό συμβούλιο στις άλλες δύο περιπτώσεις.

IV. ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Συμπερασματικά, όσον αφορά τις αρμοδιότητες- εξουσίες του προσωρινού συμπαραστάτη είναι αδιάφορος ο τρόπος διορισμού του και κατ' επέκταση δεν επηρεάζεται η έκταση των εξουσιών του από το γεγονός ότι ορίστηκε ενδεχομένως με προσωρινή διάταξη, λόγω του ότι κριτήριο για τον καθορισμό του εύρους των αρμοδιοτήτων του είναι κυρίως το στάδιο που βρίσκεται η

διαδικασία (προ της οριστικής απόφασης – μεταξύ αυτής και της τελεσιδικίας- μετά την τελεσιδικία), ήτοι το είδος του προσωρινού συμπαραστάτη και όχι ο τρόπος διορισμού του, κλιμακώνεται δε το εύρος των εξουσιών του αναλόγως της αποστέρησης της ικανότητας δικαίου του πάσχοντος σε κάθε μία από τις τρεις περιπτώσεις κατά τον κάτωθι τρόπο:

Όσον αφορά τις περιορισμένες εξουσίες του άρθρου 1672 εδ. β' ΑΚ, αυτές επιφυλάσσονται μόνο για την πρώτη περίπτωση προσωρινού συμπαραστάτη, δηλαδή αυτή που ορίζεται πριν ή κατά την έναρξη της διαδικασίας ενώ αναφορικά με τη δεύτερη περίπτωση (ορισμού αυτού με την οριστική απόφαση) επιβάλλεται διασταλτική ερμηνεία της ανωτέρω διατάξεως με αποτέλεσμα τη διεύρυνση των εξουσιών του έτσι ώστε να καταλαμβάνουν όλες τις πράξεις που κατά την απόφαση δεν δύναται να επιχειρεί καθόλου (ή όχι μόνος του) ο πάσχων-συμπαραστατούμενος. Στην τρίτη και τελευταία περίπτωση (αναπλήρωση του οριστικού συμπαραστάτη ύστερα από την τελεσιδικία της απόφασης περί δικαστικής συμπαραστάσεως) υφίσταται νομοθετικό κενό το οποίο πρέπει να πληρωθεί με αναλογία, έτσι ώστε να αναγνωριστούν και στον προσωρινό συμπαραστάτη όλες οι εξουσίες του αναπληρούμενου από αυτόν οριστικού.

Αναφορικά με το ζήτημα του εάν έχει δικαίωμα αμοιβής ο προσωρινός συμπαραστάτης, αυτό συναρτάται τόσο ως προς την τυχόν ύπαρξη συγγένειας αυτού με τον συμπαραστατούμενο και την εγγύτητά της όσο και ως προς την απασχόληση που συνεπάγεται γι' αυτόν η επιτέλεση του έργου του ως εκ του μεγέθους και είδους της περιουσίας που διοικεί¹⁰⁶.

V. ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Πριν την εκκίνηση της διαδικασίας υποβολής ενός προσώπου σε δικαστική συμπαράσταση, αρμόδιο είναι το δικαστήριο της συνήθους διαμονής του συμπαραστατέου. Ύστερα όμως από την έναρξη της διαδικασίας για τη θέση του προσώπου σε δικαστική συμπαράσταση, αρμόδιο είναι το δικαστήριο που δικάζει την κύρια υπόθεση (βλ. 805 παρ. 1 ΚΠολΔ). Η πρακτική σημασία της εν λόγω διαφοροποίησης αναδεικνύεται μόνο σε περίπτωση μεταβολής της διαμονής του συμπαραστατέου στο ενδιάμεσο διάστημα. Σε περίπτωση που διορισθεί υποχρεωτικά προσωρινός δικαστικός συμπαραστάτης δεν ανακύπτει ζήτημα αρμοδιότητας, λόγω του ότι ο διορισμός του λαμβάνει χώρα με την ίδια απόφαση η οποία απαγγέλει την θέση σε δικαστική συμπαράσταση (805 παρ5 ΚΠολΔ).

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 121 Εισ.ΝΑΚ, στην οποία προβλέπεται ότι «σε δίκη που αφορά δικαστική συμπαράστασηεφαρμόζεται η διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας του ΚΠολ» γίνεται δεκτό ότι και ο διορισμός προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη λαμβάνει χώρα σύμφωνα με τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας. Εντούτοις, υποστηρίζεται και η άποψη ότι εάν η αίτηση για το διορισμό προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη έχει εισαχθεί αυτοτελώς ή η υπόθεση για τη δικαστική συμπαράσταση έχει από την μία εισαχθεί άλλα από την άλλη δεν έχει συζητηθεί, εφαρμόζεται η διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Όμως δεδομένου του γεγονότος ότι η εφαρμογή της διαδικασίας των ασφαλιστικών μέτρων θα προσέδιδε στη δίκη ένα χαρακτήρα αντιδικίας που δεν συνάδει με το καθεστώς της δικαστικής συμπαράστασης και ταυτοχρόνως συνοδεύεται από λιγότερα δικονομικά εχέγγυα, λόγω του ότι αρκεί η πιθανολόγηση των

¹⁰⁶ Π.Αγαλλοπούλου, Χ. Γκότοβου, Ν. Κατηφόρης, Ι. Κατσή, Μ. Μαρκοπούλου, Κ. Παναγόπουλος, Θ. Παπαζήση, Α. Πελλένη- Παπαγεωργίου, Χ. Τσούκα, Κ. Χριστοδούλου, ο.π., 2015, σελ. 83 επ.

ισχυρισμών και αποκλείονται τα ένδικα μέσα, ορθότερη πρέπει να θεωρηθεί η πρώτη άποψη περί εφαρμογής της διαδικασίας της εκούσιας δικαιοδοσίας.

Περαιτέρω, το άρθρο. 805 παρ.2 ΚΠολΔ ορίζει ότι προσωρινός δικαστικός συμπαραστάτης μπορεί να διορισθεί και με προσωρινή διαταγή σύμφωνα με την 781 ΚΠολΔ. Οι προϋποθέσεις για το διορισμό αυτό είναι αφενός η ύπαρξη ιατρικού πιστοποιητικού από το οποίο να συνάγεται ότι συντρέχουν λόγω της κατάστασης υγείας του προσώπου επείγοντες λόγοι διορισμού δικαστικού συμπαραστάτη και αφετέρου η απειλή κινδύνου από την αναβολή για τα συμφέροντα του προσώπου. Η φύση του μέτρου αυτού ως ασφαλιστικού οδηγεί στην εφαρμογή στην εν λόγω διαδικασία κανόνων που διέπουν την εκδίκαση των ασφαλιστικών μέτρων, όπως π.χ. η απλή πιθανολόγηση κατά τη διάταξη του άρθρου 805 ΚΠολΔ¹⁰⁷.

VI. ΕΙΔΙΚΟΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗΣ

Ο διορισμός του ειδικού δικαστικού συμπαραστάτη πραγματοποιείται προς υποκατάσταση του οριστικού (ή και του προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη, στις περιπτώσεις σύγκρουσης συμφερόντων του πάσχοντος με αυτά του οριστικού δικαστικού συμπαραστάτη, του συζύγου ή των συγγενών του σε ευθεία γραμμή εξ αίματος ή εξ αγχιστείας και σε πλάγια γραμμή εξ αίματος έως τον δεύτερο βαθμό (1682 εδ. α' ΑΚ, 1627 ΑΚ)¹⁰⁸. Όσον αφορά το διορισμό του, τη δράση του, τις αρμοδιότητές του κτλ, εφαρμόζονται όσα αφορούν τον οριστικό δικαστικό συμπαραστάτη (και τον προσωρινό σε περίπτωση που ο διορισμός του λαμβάνει χώρα προκειμένου να υποκαταστήσει τον τελευταίο).

VII. ΛΗΞΗ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 1673 εδ. α' ΑΚ, η λήξη της προσωρινής δικαστικής συμπαραστάσης που έχει επιβληθεί σύμφωνα με το άρθρο 1672 ΑΚ επέρχεται με την τελεσιδικία της απόφασης της κύριας δίκης. Στο σημείο αυτό, αξίζει να σημειωθεί ότι στην διάταξη αυτή με τον όρο απόφαση της κύριας δίκης νοείται τόσο αυτή με την οποία ο πάσχων υποβάλλεται σε καθεστώς δικαστικής συμπαραστάσης, όσο και αυτή με την οποία απορρίπτεται τελεσιδικώς η αίτηση. Ειδικότερα, στην μεν πρώτη από τις ως άνω περιπτώσεις αρχίζει το λειτούργημα του οριστικού δικαστικού συμπαραστάτη από την τελεσιδικία της σχετικής απόφασης, ενώ από την τελεσιδικία της απόφασης που απορρίπτει την αίτηση περί θέσης σε δικαστική συμπαραστάση είναι ευνόητο ότι δεν υφίσταται ανάγκη και προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη¹⁰⁹.

¹⁰⁷ *Ι. Καράκωστας*, ο.π., 2012, σελ. 931 επ.

¹⁰⁸ *Ι.Σ. Σπυριδάκης*, ο.π., 2020, σελ. 760

¹⁰⁹ *Π. Νικολόπουλος*, ο.π., 2015, σελ. 928-929

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΤΟ ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ¹¹⁰

Ι. ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ¹¹¹

Το εποπτικό συμβούλιο είναι συλλογικό όργανο της δικαστικής συμπαραστάσεως με αποστολή αντίστοιχη με αυτή του εποπτικού συμβουλίου στην επιτροπεία ανηλίκου¹¹². Το εποπτικό συμβούλιο, το οποίο αποτελείται από τρία μέχρι πέντε μέλη, ασκεί εποπτεία στη «δικαστική συμπαραστάση», ήτοι στο έργο του δικαστικού συμπαραστάτη στην επικουρική αλλά και στη στερητική δικαστική συμπαραστάση (ΑΚ 1682). Η εποπτεία συνιστά αόριστη νομική έννοια προς εξειδίκευση της οποίας είναι αναγκαία η προσφυγή- πέραν από ενδεχόμενους υπάρχοντες ειδικούς σχετικούς κανόνες- στα διδάγματα της κοινής πείρας, στις αντιλήψεις των συναλλαγών και τη φύση του πράγματος. Στην ΑΚ 1684 εδ. α' υπάρχει ρητή πρόβλεψη ότι όλες οι πράξεις του εποπτικού συμβουλίου είναι υποχρεωτικό να αποβλέπουν στην εξυπηρέτηση του συμφέροντος του συμπαραστατούμενου, το οποίο επιβάλλει την επιδίωξη προσωπικής επικοινωνίας με αυτόν, καθώς επίσης και συνεκτίμηση της γνώμης του. Πλην διαφορετικής ειδικότερης ρύθμισης, τυγχάνουν εφαρμογής αναλογικά οι ΑΚ 1634- 1645 αναφορικά με τη λειτουργία του εποπτικού συμβουλίου.

Ο διορισμός των μελών λαμβάνει χώρα με την ίδια απόφαση με την οποία διορίζεται ο δικαστικός συμπαραστάτης και μπορεί να είναι μόνο συγγενείς ή φίλοι του συμπαραστατούμενου (ΑΚ 1682 εδ. β'). Επιπροσθέτως, το δικαστήριο μπορεί να προβεί στον διορισμό ως μέλους του εποπτικού συμβουλίου και ενός οργάνου της κοινωνικής υπηρεσίας αλλά και στην ανάθεση σε εντελώς εξαιρετικές περιπτώσεις αποκλειστικά σε αυτό του έργου του εποπτικού συμβουλίου (ΑΚ 1682 εδ. γ'). Με την ρύθμιση αυτή αντιμετωπίζονται και οι περιπτώσεις αποκλεισμού κατά ΑΚ 1670 που εφαρμόζονται κατ' ανάλογο τρόπο. Λόγω του κομβικού ρόλου του εποπτικού συμβουλίου και της ανάγκης για διαρκή διαθεσιμότητα των μελών του, το δικαστήριο κατά το διορισμό των μελών του αναζητεί τα καταλληλότερα πρόσωπα με σκοπό την εξυπηρέτηση του συμφέροντος του πάσχοντος- συμπαραστατούμενου. Στην περίπτωση κατά την οποία τα καθήκοντα του δικαστικού συμπαραστάτη ανατεθούν σε κοινωνική υπηρεσία, καθήκοντα εποπτικού συμβουλίου ασκούνται από τον ειρηνοδίκη (ΑΚ 1671 εδ. β', 1635 εδ. α'). Ο ειρηνοδίκης προβαίνει σε άσκηση της εποπτείας της δικαστικής συμπαραστάσης και στην περίπτωση του διορισμού προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη, όταν αυτός αναλαμβάνει τα καθήκοντά του προς αναπλήρωση του οριστικού δικαστικού συμπαραστάτη, ο οποίος λόγω κωλύματος δεν δύναται να ανταποκριθεί στα καθήκοντά του (ΑΚ 1682 εδ. δ').

Αρμόδιο δικαστήριο αναφορικά με το διορισμό του εποπτικού συμβουλίου είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο της συνήθους διαμονής του συμπαραστατούμενου, το οποίο δικάζει κατά την

¹¹⁰ βλ. σχετικά με ζήτημα παύσης ή αντικατάστασης μέλους εποπτικού συμβουλίου ΕφΑθ 2507/2016 (ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ)

¹¹¹ Α. Σ. Γεωργιάδης, ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, 2017, σελ. 853 επ. και βλ. σχετικά 37/2021 (ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ)

¹¹² βλ. σχετικά ΑΚ 1671 εδ. β', 1682 εδ. δ', 1634 παρ.2, 1635

διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας¹¹³. Τα πρόσωπα που νομιμοποιούνται ενεργητικά να αιτηθούν τον διορισμό των μελών του εποπτικού συμβουλίου είναι όσα νομιμοποιούνται να ζητήσουν την θέση προσώπων σε καθεστώς δικαστικής συμπαραστάσης σύμφωνα με την ΑΚ 1667¹¹⁴. Τα ίδια πρόσωπα νομιμοποιούνται να ζητήσουν και την παύση ή αντικατάσταση του εποπτικού συμβουλίου. Το αρμόδιο για την κήρυξη της δικαστικής συμπαραστάσεως δικαστήριο είναι αρμόδιο και για την αντικατάσταση ή παύση των μελών του εποπτικού συμβουλίου. Στον ΑΚ δεν προβλέπεται αν και πώς γίνεται η επιλογή του προέδρου του εποπτικού συμβουλίου. Γίνεται δεκτό ότι με την απόφαση του διορισμού το δικαστήριο ορίζει πρόεδρο του εποπτικού συμβουλίου ένα από τα μέλη του ή ότι ο πρόεδρος ορίζεται με σχετική απόφαση των μελών του εποπτικού συμβουλίου. Επίσης, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι από τα μέλη του εποπτικού συμβουλίου μπορεί να ορισθεί ένα ως γραμματέας ή ταμείας του κτλ¹¹⁵.

II. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΠΙ ΣΤΕΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ

Το γράμμα της διατάξεως του άρθρου 1682 ΑΚ γεννά αμφιβολίες ως προς το εάν ο διορισμός του εποπτικού συμβουλίου είναι υποχρεωτικός μόνο επί στερητικής ή και επί επικουρικής δικαστικής συμπαραστάσης.

Προς επίρρωση της πρώτης ερμηνευτικής εκδοχής δύναται να χρησιμοποιηθούν ως επιχειρήματα τα κάτωθι:

- Το εδ α' της διατάξεως στο οποίο προβλέπεται ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων για την επιτροπεία ανηλίκων μόνο στη στερητική δικαστική συμπαραστάση.
- Το εδ γ' της διατάξεως στο οποίο προβλέπεται ανάλογη εφαρμογή της ΑΚ 1634 παρ.2. Συνοψίζοντας, εάν συνδυαστούν τα εδ. γ' και α' ενισχύεται η πρώτη ερμηνευτική εκδοχή.

Όσον αφορά τη δεύτερη ερμηνευτική εκδοχή, ήτοι τον υποχρεωτικό διορισμό του δικαστικού συμπαραστάτη και στην επικουρική δικαστική συμπαραστάση είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν ως επιχειρήματα τα παρακάτω:

- Τόσο το εδ. β' και δ' όσο και ο παράτιτλος της διατάξεως του άρθρου 1682 ΑΚ, τα οποία αναφέρονται γενικά σε «λειτουργία» και «εποπτεία της δικαστικής συμπαραστάσης», εν αντιθέσει προς το εδ. α' της διατάξεως στο οποίο προβλέπεται ρύθμιση ειδικά για την περίπτωση στερητικής δικαστικής συμπαραστάσης.
- Το γράμμα του εδ. γ' της διατάξεως το οποίο θα κρινόταν περιττό ενόψει του εδ. α' σε περίπτωση που αναφερόταν μόνο στην στερητική και όχι στην επικουρική δικαστική συμπαραστάση.

Η γενικότερη αρχή ότι με τη δικαστική συμπαραστάση επιδιώκεται η προστασία των συμφερόντων του πάσχοντος βρίσκει μεγαλύτερο αντίκρουσμα σε περίπτωση ύπαρξης εποπτείας του δικαστικού συμπαραστάτη ανεξαρτήτως του είδους της συμπαραστάσης. Έτσι, ορθότερη

¹¹³ βλ. σχετικά ΚΠολΔ 739, 740 παρ. 1 εδ. α', 801 παρ.1 εδ β'

¹¹⁴ βλ. αναλυτικά παραπάνω στην παρούσα σελ. 11 επ.

¹¹⁵ Π. Νικολόπουλος, ο.π., 2015, σελ. 963 επ.

πρέπει να θεωρηθεί η δεύτερη ερμηνευτική εκδοχή κυρίως λόγω της δικαιολογητικής βάσης του καθεστώτος της δικαστικής συμπαραστάσεως.

Περαιτέρω, όσον αφορά το έργο του εποπτικού συμβουλίου επί επικουρικής δικαστικής συμπαραστάσεως, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι το εποπτικό συμβούλιο απλώς παρακολουθεί τη δράση του δικαστικού συμπαραστάτη, μπορεί να προβαίνει σε υποδείξεις προς αυτόν και να απευθύνεται στο οικογενειακό δικαστήριο για την περαιτέρω απεπάγγελτη από αυτό επέμβαση με απόφαση παύσεως, αντικαταστάσεως κλπ. του δικαστικού συμπαραστάτη. Θα μπορούσε όμως να υποστηριχθεί και ότι για τις πράξεις για τις οποίες απαιτείται στην επιτροπεία ανηλίκων άδεια ή γνώμη του εποπτικού συμβουλίου, το έργο του εποπτικού συμβουλίου συνίσταται στην παροχή (ή μη παροχή) άδειας στον δικαστικό συμπαραστάτη να συναινέσει (ή να μην συναινέσει) στην επιχείρηση των πράξεων αυτών από το συμπαραστατούμενο. Εξάλλου, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι το (οικογενειακό) δικαστήριο μπορεί, με την απόφασή του που κηρύσσει την επικουρική δικαστική συμπαραστάση ή με μεταγενέστερη (ΑΚ 1677), να ορίσει τις πράξεις, για τις οποίες η συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη δίδεται μετά από άδεια του εποπτικού συμβουλίου. Είναι πρόδηλο ότι η υπό i) ερμηνευτική εκδοχή καθιστά το χαρακτήρα του εποπτικού συμβουλίου στην επικουρική συμπαραστάση ουσιαστικά διακοσμητικό αποτέλεσμα που δεν συμβιβάζεται με τη ratio του θεσμού. Για το λόγο αυτό, η ερμηνευτική αυτή εκδοχή θα πρέπει να αποκλεισθεί.

Εντούτοις, η υπό ii) ερμηνευτική εκδοχή ανταποκρίνεται προς τη ratio του θεσμού της δικαστικής συμπαραστάσεως παρουσιάζει όμως το μειονέκτημα ότι μπορεί να οδηγήσει σε ακυρότητες, λόγω μη τηρήσεως της διατυπώσεως παροχής της άδειας και μπορεί να προκαλέσει καθυστερήσεις στη διαχείριση των υποθέσεων του συμπαραστατούμενου¹¹⁶.

III. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΠΟΠΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ - Η ΘΗΤΕΙΑ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ- ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Όσον αφορά τη λειτουργία του εποπτικού συμβουλίου εφαρμόζεται η ΑΚ 1637, η οποία ορίζει ότι το εποπτικό συμβούλιο συνεδριάζει κάθε φορά που το συγκαλεί ο πρόεδρος του και ότι πρόεδρος οφείλει να το συγκαλέσει, αν το ζητήσουν ένα από τα μέλη του ή ο επίτροπος.

Ως προς την ευθύνη του προέδρου και των μελών του τυγχάνει εφαρμογής η ΑΚ 1640 στην οποία σημειώνεται ότι με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων για την ευθύνη των δημόσιων υπαλλήλων, όσον αφορά τα μέλη που είναι όργανα της κοινωνικής υπηρεσίας, ο πρόεδρος και τα μέλη του εποπτικού συμβουλίου ευθύνονται όπως ο επίτροπος, ενώ για την αποζημίωση των μελών Τα μέλη του εποπτικού συμβουλίου δικαιούνται να αποζημιώνονται για κάθε δαπάνη τους, στην οποία υποβλήθηκαν για την άσκηση των καθηκόντων τους, σύμφωνα με τις διατάξεις για την εντολή. Αν η περιουσία του ανηλίκου δεν επαρκεί ή δεν υπάρχει καθόλου περιουσία, έχει ανάλογη εφαρμογή για την καταβολή των δαπανών το άρθρο 1631.

Κάθε μέλος του εποπτικού συμβουλίου ασκεί λειτουργήμα για το οποίο ισχύουν αναλογικά όσα αναφέρονται για το λειτουργήμα του δικαστικού συμπαραστάτη.

Επίσης, τα μέλη του εποπτικού συμβουλίου διορίζονται κατ' αρχήν για όλο το χρονικό διάστημα κατά το οποίο διαρκεί η δικαστική συμπαραστάση (Βέβαια, αυτό ισχύει με την επιφύλαξη της παραίτησεως, της παύσεως, της αντικαταστάσεως, της ανικανότητας, του θανάτου τους κτλ.).

¹¹⁶ Π. Νικολόπουλος, ο.π., 2015, σελ. 963 επ. και Α. Γεωργιάδη, ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, 2017, σελ. 853

Κατ' αρχήν επίσης η λειτουργία τους συναρτάται με το λειτούργημα του οριστικού συμπαραστάτη.

Συνεπώς, ως προς τη θητεία του εποπτικού συμβουλίου και των μελών του σημειώνονται τα ακόλουθα:

Η θητεία των μελών του εποπτικού συμβουλίου αρχίζει με την κήρυξη της δικαστικής συμπαραστάσεως και το διορισμό τους (με την απόφαση που κηρύσσει τη συμπαράσταση, ΑΚ 1682 εδ. β'). Η λήξη της εν λόγω θητείας επέρχεται με τη λήξη (κατά οποιοδήποτε τρόπο) της δικαστικής συμπαραστάσεως. Οι βασικοί αυτοί κανόνες διαφοροποιούνται, κατά τις περιστάσεις, σε περίπτωση παύσεως, αντικαταστάσεως κτλ. μελών. Συνήθως, η λειτουργία του εποπτικού συμβουλίου συναρτάται με την άσκηση του λειτουργήματος του οριστικού δικαστικού συμπαραστάτη. Ενόψει της διατάξεως ΑΚ 1684 εδ. β' και της διατάξεως ΑΚ 1682 εδ. δ', ανακύπτει ζήτημα αν λειτουργεί εποπτικό συμβούλιο, όταν δεν υπάρχει (ή δεν άρχισε την άσκηση του λειτουργήματός του) ο δικαστικός συμπαραστάτης. Τέλος, στην περίπτωση κατά την οποία συγκρούονται τα συμφέροντα του συμπαραστατούμενου με τα συμφέροντα μέλους του εποπτικού συμβουλίου, εφαρμόζεται αναλογικά η ΑΚ 1638, η οποία ορίζει ότι σε κάθε περίπτωση που το συμφέρον κάποιου μέλους του εποπτικού συμβουλίου, του συζύγου του ή συγγενούς του σε ευθεία γραμμή εξ αίματος ή εξ αγχιστείας απεριόριστα και σε πλάγια γραμμή εξ αίματος έως το δεύτερο βαθμό είναι αντίθετο προς το συμφέρον του ανηλίκου, καθώς και σε κάθε άλλη περίπτωση όπου συντρέχει σπουδαίος λόγος, το δικαστήριο διορίζει αντικαταστάτη¹¹⁷.

¹¹⁷ Π. Νικολόπουλος, ο.π., 2015, σελ. 963 επ.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Συνοψίζοντας, το καθεστώς της δικαστικής συμπάρστασης αποβλέπει στην εξασφάλιση της δυνατότητας του πάσχοντος-συμπαραστατούμενου να δικαιοπρακτεί δια του συμπαραστάτη ως νόμιμου εκπροσώπου του ή με άλλα λόγια στην αποτροπή του νομικού θανάτου που θα επέφερε η απαγόρευση αυτοπρόσωπης δήλωσης δικαιοπρακτικής βουλήσεως αν δεν συνοδευόταν με ταυτόχρονη και ίσης εκτάσεως νόμιμη εκπροσώπησή του, ήτοι με κλιμάκωση του εύρους των εξουσιών του συμπαραστάτη ανάλογη της αποστέρησης της δικαιοπρακτικής ικανότητας του πάσχοντος.

Η σύγχρονη ψυχιατρική προτρέπει τους ειδικούς, το συγγενικό αλλά και το φιλικό περιβάλλον των πασχόντων να τους βοηθούν στο να καταλήξουν οι ίδιοι στις δικές τους αποφάσεις, αφού τους έχουν εξηγηθεί με απλό και κατανοητό τρόπο τα δεδομένα και η φύση της πράξης. Ωστόσο, ακόμα και στην περίπτωση που αυτό δεν είναι δυνατό η παρέμβαση θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν λιγότερο περιοριστική για τα δικαιώματα του και πάντοτε με γνώμονα το συμφέρον του.

Ολοκληρώνοντας την παρούσα μελέτη, κρίνεται σκόπιμη η παράθεση των βασικότερων πορισμάτων της προηγηθείσας έρευνας καθώς και ορισμένες εστιασμένες συμπερασματικές παρατηρήσεις.

- Αναφορικά με το θεσμό της δικαστικής συμπάρστασης εν γένει για τον οποίο έγινε λόγος στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας, ως δικαστική συμπάρσταση νοείται η κατάσταση στην οποία περιέρχεται με δικαστική απόφαση ένα πρόσωπο που πάσχει από σοβαρά ψυχοδιανοητικά ή σωματικά προβλήματα ή χαρακτηρισμολογικές ανωμαλίες και κατά τη διάρκεια της οποίας το πρόσωπο αυτό είτε είναι δικαιοπρακτικά ανίκανο για το σύνολο των δικαιοπραξιών ή για ορισμένες από αυτές, είτε για να επιχειρήσει με έγκυρο τρόπο κάποιες από αυτές απαιτείται η συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη. Ειδικότερα, σύμφωνα με τη νομοθετική πρόβλεψη ο δικαστής είναι ελεύθερος ως προς τον καθορισμό του καθεστώτος στο οποίο θα υποβληθεί ο συμπαραστατούμενος, ήτοι εάν θα του αφαιρεθεί τελείως η δικαιοπρακτική ικανότητα για όλες τις δικαιοπραξίες (πλήρης στερητική δικαστική συμπάρσταση) ή εάν θα απαιτείται η συναίνεση του δικαστικού του συμπαραστάτη για την ισχύ τους (πλήρης επικουρική δικαστική συμπάρσταση)
- Στο δεύτερο και βασικότερο κεφάλαιο της παρούσας, εξετάστηκαν αναλυτικά ζητήματα σχετικά με το πρόσωπο του (οριστικού) δικαστικού συμπαραστάτη. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για φυσικό πρόσωπο (με εξαίρεση την περίπτωση του άρθρου 1671 ΑΚ) το οποίο ασκεί ένα λειτούργημα προσωποπαγές, μη υποχρεωτικό και καταρχήν άμισθο. Ακόμη, ο δικαστικός συμπαραστάτης είναι πάντοτε δοτός καθώς διορίζεται με δικαστική απόφαση. Επίσης, μελετήθηκε εκτενώς το θέμα της αντικατάστασης και της παύσης του δικαστικού συμπαραστάτη, ζητήματα για τα οποία δεν υπάρχουν σχετικές ρυθμίσεις στον Αστικό Κώδικα. Κατ' αναλογική εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 1650 και 1651 ΑΚ το λειτούργημα του δικαστικού συμπαραστάτη παύει αυτοδικαίως, στις περιπτώσεις που κατόπιν του διορισμού του ο δικαστικός συμπαραστάτης χάσει εν όλω ή εν μέρει την δικαιοπρακτική του ικανότητα, τεθεί υπό προσωρινό δικαστικό συμπαραστάτη, κηρυχθεί

σε αφάνεια (ή επέλθει ο θάνατός του) και τέλος διαταχθεί δικαστική επιμέλεια των υποθέσεών του σύμφωνα με τα άρθρα 1689 επ. ΑΚ.

- Εν συνεχεία, όσον αφορά το τρίτο κεφάλαιο σε αυτό ασχοληθήκαμε εκτενώς με το πρόσωπο του προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη και τις περιπτώσεις προσωρινής δικαστικής συμπαράστασης, ενώ έγινε μία σύντομη αναφορά και στο πρόσωπο του ειδικού δικαστικού συμπαραστάτη. Ειδικότερα, το δικαστήριο δύναται οποτεδήποτε, πριν αλλά και ύστερα από την έναρξη της διαδικασίας για την υποβολή ενός προσώπου σε δικαστική συμπαράσταση, να διορίσει, κατόπιν αιτήσεως ενός εκ των προσώπων του άρθρου 1667 ή και αυτεπαγγέλτως, προσωρινό δικαστικό συμπαραστάτη. Όσον αφορά τα «είδη» προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη, αυτά κατηγοριοποιούνται ως εξής: εκείνος του οποίου ο διορισμός λαμβάνει χώρα πριν από την εκδόσεως οριστικής αποφάσεως (με την κατάθεση αιτήσεως για δικαστική συμπαράσταση ή ενίοτε και πριν από αυτή), εκείνος ο οποίος διορίζεται με την οριστική απόφαση έως την τελεσιδικία της και τέλος εκείνος που κατόπιν της τελεσιδικίας της αποφάσεως διορίζεται αναπληρωματικός του αρχικού συμπαραστάτη ο οποίος εξέλιπε για οποιονδήποτε λόγο (παραίτηση, αδυναμία άσκησης λειτουργήματος, παύση, θάνατος) έως την τελεσιδικία της δικαστικής αποφάσεως με την οποία θα διορίζεται ο νέος οριστικός συμπαραστάτης.
- Τέλος, στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο της παρούσας μελετήσαμε τα σχετικά με το εποπτικό συμβούλιο. Πιο συγκεκριμένα, το έργο του δικαστικού συμπαραστάτη τόσο στην επικουρική όσο και στη στερητική δικαστική συμπαράσταση εποπτεύεται από το εποπτικό συμβούλιο που αποτελείται από τρία έως πέντε μέλη. Τα μέλη διορίζονται με την ίδια απόφαση που διορίζεται ο δικαστικός συμπαραστάτης και μπορεί να είναι αποκλειστικά συγγενείς ή φίλοι του συμπαραστατούμενου. Το εποπτικό συμβούλιο είναι συλλογικό όργανο (ΑΚ 1671 εδ. β', 1682 εδ. δ', 1634 παρ.2, 1635) της δικαστικής συμπαραστάσεως με αποστολή ανάλογη με την αποστολή του εποπτικού συμβουλίου στην επιτροπεία ανηλίκου.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αγαλλοπούλου Π., Γκότοβο Χ., Κατηφόρη Ν., Κατσή Ι., Μαρκοπούλου Μ., Παναγόπουλος Κ., Παπαζήση Θ., Πελλένη- Παπαγεωργίου Α., Τσούκα Χ., Χριστοδούλου Κ., Ζητήματα δικαστικής συμπαράστασης, 2015.
2. Γεωργιάδης Α.Σ., ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ του ΑΣΤΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ, 2013.
3. Γεωργιάδης Α.Σ., ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, 2017.
4. Γεωργιάδη Α. - Κουτσουράδης Α.- «Προστατευτικοί Θεσμοί του Αστικού Δικαίου, 2002.
5. Γεωργιάδης Α.- Σταθόπουλου Μ., ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΟΜΟΣ VIII, 2003.
6. Δασκαρόλης Γ. Θ., Παραδόσεις Οικογενειακού Δικαίου, 2001.
7. Δεληγιάννης Ι., Η δικαστική συμπαράσταση, 1997.
8. Καρακώστας Ι., Αστικός Κώδικας ερμηνεία- σχόλια- νομολογία, 2012, σελ. 888 και Α.Σ. Γεωργιάδης, ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ του ΑΣΤΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ, 2013.
9. Κοτζαμπάση Α., Εγχειρίδιο Οικογενειακού Δικαίου, 2021.
10. Κουνουγέρη- Μανωλεδάκη Ε., ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, 2021.
11. Λεοντής Ν., Ερμηνεία Αστικού Κώδικα & Εισαγωγικού Νόμου ΑΚ, 2020.
12. Νικολόπουλος Π., ΑΓΩΓΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, Ερμηνεία- Υποδείγματα, 2015.
13. Παντελίδου Κ., Η επιτροπεία ανηλίκων, 2007.
14. Παπαχρήστου Θ. Κ., ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, 2014.
15. Σπυριδάκης Ι.Σ., Οικογενειακό Δίκαιο, 2020.
16. Φίλιος Π. Χρ., Οικογενειακό δίκαιο, 2011.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

www.areiospagos.gr

www.dsanet.gr (ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ)

www.lawdb.intrasoftnet.com